Examensarbete

HÖGSKOLAN I SKÖVDE

Aj, hunden bet mig mamma!

En litteraturöversikt baserad på kvantitativ forskning

Ouch, the dog bit me mum!

A literature review based on quantitative research

Examensarbete för sjuksköterskeexamen och kandidatexamen med huvudområdet omvårdnad

Grundnivå 15 högskolepoäng

Höstermin 2025

Student: Emma Samuelsson

Handledare: Dip Raj Thapa

Examinator: Mia Berglund

Sammanfattning

Titel:	Aj, hunden bet mig mamma- En litteraturöversikt baserad på kvantitativ forskning.
Författare:	Samuelsson, Emma
Institution:	Institutionen för hälsovetenskaper, Högskolan i Skövde
Program/kurs:	Sjuksköterskeprogrammet, Examensarbete i omvårdnad, OM525G, 15 hp
Handledare:	Thapa Raj, Dip
Examinator:	Berglund, Mia
Sidor:	26
Nyckelord:	barnsäkerhet, förebyggande åtgärder, hundbett, riskfaktorer, vård.

Bakgrund: Hundbett är ett betydande problem och barn utgör en särskilt utsatt grupp. Skadorna kan innebära både fysiska och psykiska konsekvenser samt ett ökat vårdbehov. Kunskap om vilka faktorer som bidrar till uppkomst av hundbett hos barn är därför av stor betydelse för det förebyggande arbetet inom omvårdnad.

Syfte: Syftet var att beskriva faktorer av betydelse för uppkomst av hundbett hos barn och hur de kan motverkas.

Metod: Studien genomfördes som en litteraturöversikt baserad på kvantitativ forskning.

Resultat: Resultatet visade att hundbett hos barn är ett multifaktoriellt fenomen. Barnets ålder framträdde som den mest betydelsefulla riskfaktorn, där yngre barn oftare drabbades av allvarliga skador lokaliserade till huvud och ansikte. Hundbett inträffade huvudsakligen i hemmiljö eller närmiljö och den attackerande hunden var oftast familjehunden eller en hund som barnet var välbekant med. Bristande tillsyn, begränsad kunskap om hundars beteende samt hundens tidigare aggressivitet och socialisering identifierades som centrala riskfaktorer. Vårdnadshavare framträdde som en avgörande skyddsfaktor genom aktiv tillsyn och förebyggande åtgärder.

Konklusion: Förebyggande arbete mot hundbett hos barn bör utgå från ett helhetsperspektiv där barnets utvecklingsnivå, hundens egenskaper och vårdnadshavares ansvar beaktas. Sjuksköterskan har en viktig roll i både det akuta omhändertagandet och det preventiva arbetet genom hälsofrämjande och familjefokuserade omvårdnadsinsatser

Abstract

Title: Ouch, the dog bit me mum - A literature review based on quantitative research

Author: Samuelsson, Emma

Department: School of Health sciences, University of Skövde

Course: Degree of Bachelor of Science in Nursing, Thesis in Nursing Care,15 ECTS

Supervisor: Thapa Raj, Dip

Examiner: Berglund, Mia

Pages: 26

Keywords: child safety, dog bites, healthcare, preventive measures, risk factors.

Background: Dog bites constitute a health problem, and children are a particularly vulnerable group. Such injuries may lead to both physical and psychological consequences and increased healthcare needs. Knowledge of factors contributing to dog bites in children is therefore important for preventive nursing care.

Aim: The aim was to describe factors of significance for the occurrence of dog bites in children and how these can be prevented.

Method: This study was conducted as a literature review based on quantitative research.

Results: The results showed that dog bites in children are multifactorial. The child's age emerged as the most significant risk factor, with younger children being more prone to severe injuries, particularly to the head and face. Most incidents occurred in the home or immediate environment, and the dog involved was usually a family dog or a dog familiar to the child. Lack of supervision, limited knowledge of canine behaviour, and the dog's previous aggression or socialisation were identified as important risk factors. Caregivers were identified as a key protective factor through active supervision and preventive measures.

Conclusion: Preventive efforts should be based on a holistic approach that considers the child's developmental level, the dog's characteristics, and the caregiver's responsibility. Nurses play an important role in both acute care and preventive work through health-promoting and family-centred nursing problems.

Innehållsförteckning

1 Inledning ... 1

2 Bakgrund ... 1
- 2.1 Hundbett hos barn ur ett omvårdnadsperspektiv ... 1
- 2.2 Hunden som förövare- ansvar, relation och prevention ... 2
- 2.3 Barns delaktighet i vården ... 3
- 2.4 Barns behov vid hundbett ... 4
- 2.5 Sjuksköterskans roll och ansvar i mötet med barnet ... 5
- 2.6 Kommunikation i mötet mellan sjuksköterska och barn utifrån Peplaus interpersonella omvårdnadsteori ... 6

3 Problemformulering ... 7

4 Syfte ... 7

5 Metod ... 8
- 5.1 Urval ... 8
- 5.2 Datainsamling ... 9
- 5.3 Analys ... 9
- 5.4 Etiska överväganden ... 10

6 Resultat ... 12
- 6.1 Barns sårbarhet i mötet med hundar ... 12
  - 6.1.1 Barnets ålder ... 12
  - 6.1.2 Förekomst och omständigheter vid hundbett ... 13
- 6.2 Hundkunskap och vårdnadshavare som faktor ... 14
  - 6.2.1 Hundens egenskaper och dess miljö ... 14
  - 6.2.2 Vårdnadshavare som agerande faktor ... 15
  - 6.2.3 Resultatsammanfattning ... 16

7 Diskussion ... 17
- 7.1 Metoddiskussion ... 17
- 7.2 Resultatdiskussion ... 18
- 7.3 Konklusion ... 20
- 7.4 Kliniska implikationer och förslag till utveckling ... 21

8 Referenser ... 22

Bilaga 1 Översikt av litteratursökning ... 27

Bilaga 2 Översiktstabell av analyserade artiklar ... 29

Bilaga 3 Granskningsfrågor för kvantitativa studier ... 42

Bilaga 4 Bilder på hundraser som benämns ... 43

1 Inledning

Media skriver om hur hundar attackerar barn och vissa hundar utmålas som blodtörstiga bestar liknande hunden Cujo (Teague, 1983). Skador av hundbett beskrivs som ett växande hälsoproblem, varav barn är särskilt utsatta. De skador som uppkommer hos barnet är inte enbart fysiska utan inkluderar även psykiska skador (Jakeman et al., 2020). Ungefär en tredjedel av barn som skadats av hundbett får såpass omfattande skador att de uppsöker sjukhus (Jakeman et al., 2020). År 2024 så framkommer det att det finns 1078 000 hundar i Sverige, varav 166 465 registrerade hundar finns i Västra Götaland (Jordbruksverkets hundregister, 2024). Samma år registrerades det cirka 3800 hundbett i Sverige (Agria, 2024). Jämför man Sverige med USA så sker det uppskattningsvis 4,5 miljoner hundbett i USA varje år och av dem så är det ungefär 885 000 som uppsöker sjukhus (Dixon et al., 2012). Då statistiken påvisar att hundbett sker i stor utsträckning hos barn, ville författaren undersöka vilka faktorer som påverkar att ett hundbett sker i mötet mellan hunden och barnet samt om det finns förebyggande faktorer.

2 Bakgrund

2.1 Hundbett hos barn ur ett omvårdnadsperspektiv

Hundbett utgör ett betydande problem bland barn och kan leda till både fysiska och psykologiska konsekvenser. Ur ett omvårdnadsperspektiv är det av särskild vikt att förstå skadeprocessen, riskfaktorerna och de vårdbehov som uppstår i samband med hundbett, då barn är en särskilt sårbar grupp på grund av sin kroppsstorlek, utvecklingsnivå och begränsade förmåga att uppfatta risker. Hundens munhåla är anatomiskt anpassad för att gripa och slita loss vävnad, med långa och vassa hörntänder. Vid ett bett skakar hunden frenetiskt på huvudet, vilket kan orsaka omfattande vävnadsskador. Hos barn kan detta resultera i allt från ytliga sår till djupa vävnadsskador, samt frakturer på skallben, armar och nacke (Giovannini et al., 2023). Forskning visar att barnets storlek i relation till hundens styrka har stor betydelse för skadans omfattning, där yngre och mindre barn riskerar mer allvarliga skador jämfört med äldre barn (Lindholm, 2018). Allvarliga och dödliga hundbett hos barn är ofta lokaliserade till huvud, nacke eller hals. Giovannini et al. (2023) beskriver att dödsfall främst orsakas av omfattande blödningar, luftemboli till följd av kärlskador samt asfyxi vid bett mot halsen där larynx komprimeras. Dessa fynd återkommer i flera studier och pekar på en samstämmig bild av särskilt utsatta anatomiska områden hos barn. Akut omvårdnad vid hundbett hos barn fokuserar primärt på sårvård, smärtlindring och förebyggande av infektioner. Enligt Boat et al. (2012) innefattar detta noggrann rengöring av sår samt bedömning av behovet an antibiotikaprofylax. Lindholm (2018) beskriver att hundens munflora innehåller aeroba gramnegativa bakterier, vilka i cirka 15 procent av fallen leder till infektion i bettsåret. Detta understryker vikten av klinisk bedömning och uppföljning inom omvårdnaden. Utöver bakteriella

infektioner kan hundbett i vissa delar av världen medföra risk för virusinfektioner såsom rabies. Rabies orsakar inflammation i ryggmärg och hjärna och leder obehandlad till dödsfall. Symtom som rodnad, svullnad och varbildning vid bettsåret kan indikera infektion, men är ospecifika, vilket gör att särskild vaksamhet krävs i områden där rabies förekommer (Giovannini et al., 2023). Ur ett omvårdnadsperspektiv innebär detta ett ansvar för sjuksköterskan att identifiera riskfaktorer kopplade till resor, geografisk kontext och smittexponering.

2.2 Hunden som förövare- ansvar, relation och prevention

Jakeman et al. (2020) menar genom att benämna hunden som förövare är inte ett försök att demonisera hunden, utan ett sätt att synliggöra maktrelationer och ansvarsfördelning i barns närmiljö. När skador orsakade av hundar normaliseras som ”olyckor” riskerar den strukturella dimensionen av problemet att förbli osynlig. Ett tydligare erkännande av hundens potentiella roll som förövare kan därmed bidra till en ökad medvetenhet hos vårdnadshavare och ett mer systematiskt skadeförebyggande arbete inom både hem, barnomsorg och sjukvård (Jakeman et al., 2020). I Sverige så regleras hundägarens ansvar för skador som hunden orsakar i tillsynslagen och skadeståndslagen (SFS 1972:207). Detta innebär skyldighet att socialisera och träna hunden, övervaka interaktioner med barn och vidta åtgärder för att förebygga bett. Ägaren kan bli ersättningsskyldig för skador på barn, vilket understryker vikten av aktivt ansvarstagande och riskbedömning i hemmiljö.

Hundbett sker sällan i mötet med en okänd hund i offentliga miljöer, utan inträffar i hög utsträckning i hemmet och involverar en hund som barnet har en etablerad relation till (Giraudet et al,.2022; Jakeman et al., 2020). Detta förskjuter perspektivet från att betrakta hunden som ett yttre hot till att förstå den som en potentiell förövare inom barnets närmiljö. Hundbett inträffar oftast på grund av bristande kunskap om tidiga signaler på obehag i hundens beteende, såsom slicka sig runt munnen eller vänder bort huvudet. Vid ignorering av hundens signaler på obehag kan hunden eskalera sitt beteende om hen upplever det som en hotfull situation. Vilket medför en ökad risk för att hunden morrar alternativt biter (Giraudet et al., 2022). Jakeman et al. (2020) samt Giraudet et al. (2022) framhåller dock att majoriteten av bett utförs av familjens eller nära familjs hund. Incidenterna sker ofta i vardagliga situationer såsom vid lek, matning eller fysisk närhet. Dessa sammanhang präglas av bristande övervakning, missförstånd i kommunikationen mellan barn och hund samt en felaktig tilltro till hundens förmåga att ”förstå” barnet. Därmed är det inte främmande eller aggressiva hundar som utgör den största risken, utan vanliga familjehundar i till synes trygga miljöer. Denna insikt har betydande implikationer för hur prevention bör utformas. Om förövaren i praktiken ofta är en älskad familjemedlem riskerar vårdnadshavare att underskatta riskerna och därmed undvika nödvändiga säkerhetsåtgärder. Jakeman et al. (2020) påpekar att utbildningsinsatser som riktar sig enbart till hundägare eller barn inte är tillräckliga, utan att ett helhetsperspektiv krävs

där samspelet mellan djur, barn och miljö analyseras. Hunden kan således inte betraktas som en neutral part i olyckor, utan som en aktör vars beteende påverkas av socialisering, stress, resurser och interaktioner med barnet. Howell et al. (2015) benämner att om hunden inte får tillräcklig socialisering under valptiden i kombination med otillräcklig fortsatt socialisering så kan hunden utveckla aggressivitet och rädsla. Hunden bör exponeras för andra djur, människor samt olika miljöer för att motverka ett oönskat beteende hos hunden. I Sverige så regleras även hundens beteende och risk för aggression indirekt av lagen om tillsyn över hundar och katter. Hundägaren har därmed skyldighet att förebygga skador som deras djur kan orsaka (SFS 2007:1150). Hunden själv är inte juridiskt ansvarig, men dess beteende är central för att förstå och förebygga incidenter. Vilket indirekt hamnar i hundägarens ansvar. Länsstyrelsen i Stockholms län tar emot mellan femtio och hundra anmälningar i månaden om lösa hundar som angripit eller bitit människor (Länsstyrelsen Stockholm, 2019).

2.3 Barns delaktighet i vården

Delaktighet är ett centralt begrepp inom vårdvetenskap och utgör en grundläggande komponent i personcentrerad och barncentrerad omvårdnad. Inom omvårdnad definieras delaktighet som patientens möjlighet att få tillgång till relevant information, uttrycka sina behov och preferenser samt medverka i beslut och handlingar som rör den egna vården. Delaktighet är ett mångdimensionellt fenomen som omfattar både kommunikativa, relationella och organisatoriska aspekter av vårdmötet (Sahlsten et al., 2008). När delaktighet främjas genom öppen dialog, anpassad information och ett respektfullt bemötande kan patientens känsla av kontroll och trygghet stärkas. Motsatt kan bristande delaktighet leda till upplevelser av maktlöshet, minskat förtroende för vården och sämre följsamhet till behandling (Sahlsten et al., 2008). I Sverige är patientens rätt till delaktighet tydligt reglerad i patientlagen (SFS 2014:821), som anger att vården så långt som möjligt ska utformas och genomföras i samråd med patienten. Lagen betonar även att information ska anpassas efter patientens individuella förutsättningar, såsom ålder, mognad, språklig bakgrund och tidigare erfarenheter. För barn innebär detta att sjuksköterskan har ett särskilt ansvar att säkerställa att barnet får information och möjlighet till delaktighet på ett sätt som är begripligt och meningsfullt utifrån barnets utvecklingsnivå. Det juridiska ramverket förstärker därmed det professionella omvårdnadsansvaret att aktivt inkludera barnet i vårdprocessen. Coyne et al. (2016) beskriver att barns delaktighet innefattar rätten till självbestämmande, värdighet, respekt och integritet, samt rätten att uttrycka sina åsikter och bli lyssnade på i frågor som rör den egna vården. Trots detta visar forskning att barn ofta möter hinder för att kunna delta i vårdrelaterade beslut. Barn tilldelas ofta en passiv roll där kommunikationen främst riktas till vårdnadshavare, vilket kan begränsa barnets möjlighet att förstå, påverka och känna kontroll över sin vårdsituation, Detta sker ofta i ett skyddande syfte, men riskerar samtidigt att osynliggöra barnets perspektiv och behov. Coyne et al. (2016) benämner dessutom att barn generellt önskar att bli inkluderade i vårdrelaterade samtal, få information om

vad som ska ske och bli bemötta som individer med egna åsikter och erfarenheter. En barncentrerad omvårdnad innebär därför att sjuksköterskan aktivt arbetar för att skapa förutsättningar för delaktighet genom att rikta kommunikationen direkt till barnet, använda åldersanpassade strategier och kontinuerligt bekräfta barnets upplevelser (Coyne et al., 2016).

Enligt Enskär och Golsäter (2011) bedrivs barnsjukvård i Sverige i linje med nordiska riktlinjer för barn- och ungdomars rättigheter inom hälso- och sjukvården, vilka baseras på FN:s konvention om barnets rättigheter (SFS 2018:1197). Samtidigt betonar hälso- och sjukvårdslagen (SFS 2017:30) vårdens ansvar att tillhandahålla säker, jämlik och kunskapsbaserad vård. Detta inkluderar inte enbart medicinsk behandling utan även att uppmärksamma barns psykologiska och emotionella behov. Strategier såsom att förbereda barnet inför vårdåtgärder, involvera barnet i beslut i den mån det är möjligt samt använda lek, distraktion och visuella hjälpmedel har visat sig minska stress och ångest hos barn i vårdsituationer (Koller & Goldman, 2012).

Vid vård av barn som utsatts för hundbett aktualiseras delaktighet i ett sammanhang präglat av smärta, rädsla och potentiell traumatisk stress. Jakeman et al. (2020) betonar att yngre barn, särskilt under fem års ålder, är särskilt sårbara och i hög grad beroende av vårdnadshavares närvaro och övervakning. Samtidigt har vårdnadshavare en central roll för barnets upplevelse av trygghet i vårdmötet. Koller och Goldman (2012) menar att när vårdnadshavare uppmuntras att vara delaktiga och stödjande stärks barnets känsla av säkerhet och kontroll. Coyne et al. (2016) benämner att en stödjande och öppen kommunikation mellan sjuksköterska, barn och vårdnadshavare är därmed en grundläggande aspekt av barncentrerad omvårdnad. Brodin (2008) påpekar att barns åsikter i vårdsituationer inte alltid överensstämmer med vårdnadshavares uppfattningar. I situationer där barnets vilja skiljer sig från föräldrarnas är det av betydelse att sjuksköterskan lyssnar till barnets perspektiv och tar hänsyn till detta i den utsträckning som är möjlig, samtidigt som barnet bemöts med respekt och värdighet. Detta kräver etisk medvetenhet och professionellt omdöme, där barnets bästa alltid utgör utgångspunkt.

2.4 Barns behov vid hundbett

Barns behov i vårdsammanhang kan förstås utifrån ett personcentrerat vårdvetenskapligt perspektiv, där varje individ ses som unik och ska bemötas utifrån sina egna resurser, behov och livssammanhang. Inom omvårdnad innebär personcentrerad vård att barnet betraktas som en aktiv partner i vårdprocessen snarare än en passiv mottagare av vårdinsatser. Centrala komponenter är partnerskap, delaktighet och respekt för individens autonomi (Ekman et al., 2011). När personcentrerad vård tillämpas i vård av barn krävs särskild hänsyn till barnets ålder, mognad och utvecklingsnivå samt barnets beroendeställning gentemot vårdnadshavare. En barncentrerad och personcentrerad omvårdnad innebär därför att både barnet och dess vårdnadshavare inkluderas i vårdprocessen, där barnets perspektiv ges utrymme i den utsträckning som är möjlig (Coyne et al., 2018). Brodin (2008)

framhåller att barns utveckling formas i samspel mellan genetiska förutsättningar och den sociala miljön, vilket innebär att barns behov och reaktioner i vårdsituationer påverkas av både individuella och kontextuella faktorer. FN:s konvention om barnets rättigheter, som är svensk lag (SFS 2018:1197), betonar barns rätt till skydd mot våld, skada och försummelse. Detta inkluderar även förebyggande insatser mot potentiellt skadliga händelser, såsom hundbett. Vid hundbett är barnets behov av medicinsk behandling, psykologiskt stöd och känslomässig trygghet centrala aspekter som måste integreras i omvårdnaden. Smärta är ofta framträdande, och sjuksköterskan behöver därför använda både verbala och icke-verbala metoder för att bedöma barnets smärtupplevelse, exempelvis genom lek, samtal och observation av barnets beteende (Enskär & Golsäter, 2011).

Relationen mellan sjuksköterska och barn kan förstås i ljuset av Hildegard Peplaus interpersonella omvårdnadsteori, som beskriver omvårdnad som en terapeutisk och relationell process där trygghet, kommunikation och tillit är centrala komponenter (Peplau, 1952). I vård av barn innebär detta att sjuksköterskan behöver anpassa sitt förhållningssätt och sin kommunikation för att skapa en trygg vårdrelation som möjliggör delaktighet och minskar oro. Darcy et al. (2014) betonar att information bör förmedlas på ett sätt som är begripligt för barnet, exempelvis genom lek, bilder eller enkla förklaringar, vilket kan stärka barnets känsla av kontroll och minska rädsla. Hallström (2012) beskriver att barns grundläggande behov i vården i stort överensstämmer med behoven i hemmiljön, såsom behov av information, bekräftelse och förutsägbarhet. I en vårdkontext, som ofta upplevs som främmande eller hotfull, blir dock närhet till vårdnadshavare, känsla av kontroll och ett respektfullt bemötande särskilt betydelsefulla. Att tillgodose dessa psykosociala behov är inte enbart en fråga om bemötande utan har även långsiktiga konsekvenser för barnets psykiska hälsa.

Vid akuta skador såsom hundbett finns även en ökad risk för psykiska konsekvenser. Carlsson et al. (2006) beskriver att barn som utsätts för traumatiska händelser kan utveckla posttraumatiska stressymptom, och att tidiga insatser i akutfasen är avgörande för att förebygga långvariga psykiska besvär. Barnets behov sträcker sig därmed bortom den akuta fysiska behandlingen och omfattar även emotionell validering, tydlig information och stöd i återhämtningsprocessen. Sjuksköterskans omvårdnadsansvar innefattar att identifiera dessa behov, skapa trygghet i vårdmötet och vid behov initiera vidare stödinsatser.

2.5 Sjuksköterskans roll och ansvar i mötet med barnet

Enligt International Council of Nurses etiska kod ska sjuksköterskan skydda patientens värdighet, lindra lidande och främja återhämtning (ICN, 2021). Ekman et al. (2011) benämner att det i praktiken innebär att sjuksköterskan inte enbart ska fokusera på sårvård och infektionsrisk, utan även på barnets känslomässiga upplevelse och trygghet. En personcentrerad omvårdnad, där

barnet ges möjlighet att uttrycka sina känslor och vara delaktigt i vården, kan bidra till att minska rädsla och skapa förtroende (Ekman et al., 2011). Omvårdnadens kärna utgår från att främja hälsa, förebygga ohälsa och lindra lidande (Svensk Sjuksköterskeförening, 2024). I mötet med barn som skadats av hundbett har sjuksköterskan ansvar för att se till barnets hela livssituation och anpassa vården utifrån fysiska, psykiska och sociala behov. Sjuksköterskan har, utöver hälso- och sjukvårdslagen (SFS 2017:30), ett ansvar enligt patientsäkerhetslagen (SFS 2010:659) att förebygga vårdskador. Samt att ge vård av hög kvalitet och även att informera om förebyggande åtgärder och risker för framtida incidenter.

Coyne et al. (2016) betonar även vikten av ett familjefokuserat perspektiv vid vård av barn. Sjuksköterskan behöver därför inkludera familjen i vårdprocessen, erbjuda information och stöd, samt främja kommunikationen mellan vårdpersonal och vårdnadshavare. Den mellanmänskliga dimensionen av vården blir därmed en central terapeutisk komponent. Forskning indikerar dessutom att barn som upplever trygghet och kontroll under vårdmötet samarbetar mer effektivt vid vårdåtgärder och löper mindre risk att utveckla vårdrädsla (Coyne et al., 2016). Kommunikation är en grundläggande del av sjuksköterskans profession och utgör ett centralt verktyg för att skapa trygghet och delaktighet i mötet med barnet, särskilt i akuta vårdsituationer såsom efter ett hundbett (Svensk sjuksköterskeförening, 2024). Barn som vårdas på akutmottagning befinner sig ofta i en utsatt situation präglad av smärta, rädsla och en för dem främmande miljö. Coyne et al. (2016) beskriver att dessa faktorer kan försvåra barnets möjlighet att förstå och hantera situationen, vilket ställer höga krav på sjuksköterskans kommunikativa förmåga. För att möta barnets behov är det av avgörande betydelse att sjuksköterskan etablerar en förtroendefull relation genom närvaro, lugn och tydlighet i kommunikationen. Rindstedt (2013) beskriver att sjuksköterskans kommunikation med barn ofta innefattar mer än verbal informationsöverföring och kan inkludera distraktion, lek, tröst och berättande. Genom att anpassa språket till barnets förståelsenivå, använda ett mjukt tonfall och aktivt uppmuntra barnet att ställa frågor kan sjuksköterskan minska oro och främja delaktighet. Dessa strategier är centrala inom barncentrerad omvårdnad och bidrar till att barnet känner sig sedd, hörd och respekterad.

2.6 Kommunikation i mötet mellan sjuksköterska och barn utifrån Peplaus interpersonella omvårdnadsteori

Den kommunikativa processen i mötet mellan sjuksköterska och barn kan förstås i ljuset av Hildegard Peplaus interpersonella omvårdnadsteori, som beskriver omvårdnad som en terapeutisk och relationell process där sjuksköterska och patient samarbetar för att identifiera och lösa problem (Peplau, 1952). Teorin omfattar fyra faser: orientering, identifiering, utnyttjande och upplösning. I orienteringsfasen etableras relationen, där

sjuksköterskan bedömer barnets hälsotillstånd och behov samtidigt som barnet uttrycker sina upplevelser och förväntningar. I identifieringsfasen utvecklas relationen vidare, och vården anpassas efter barnets individuella mål och situation. Utnyttjandefasen innebär att barnet, i den mån det är möjligt utifrån ålder och mognad, använder de resurser och den professionella hjälp som erbjuds för att hantera sin situation. Under denna fas kan barnet uppleva ökad trygghet och delaktighet i vårdmiljön. Sjuksköterskan behöver här vara uppmärksam på barnets verbala och icke-verbala signaler samt anpassa kommunikationen utifrån barnets skiftande grad av självständighet. I upplösningsfasen avslutas den professionella relationen när barnets behov har tillgodosetts och vårdinsatserna avslutats (Peplau, 1952).

Att tillämpa Peplaus teori i mötet med ett hundbitet barn på akutmottagningen kan bidra till en strukturerad och medveten kommunikationsprocess där relationen används som ett terapeutiskt verktyg. Genom att kombinera teoretisk kunskap med ett barncentrerat och personcentrerat förhållningssätt kan sjuksköterskan främja trygghet, delaktighet och återhämtning hos barnet.

3 Problemformulering

Hundbett hos barn utgör ett omvårdnadsproblem eftersom barn löper en ökad risk att drabbas av omfattande fysiska skador, infektioner och psykiska följder. Trots detta saknas en tydlig och samlad förståelse för vilka faktorer som är av betydelse för att hundbett uppstår hos barn. Otillräcklig kunskap om samspelet mellan barnets ålder och beteende, hundens egenskaper samt den omgivande miljön försvårar möjligheterna till ett effektivt förebyggande arbete. Detta är problematiskt eftersom utebliven prevention kan leda till onödigt lidande för barnet och dess familj samt ökade krav på hälso- och sjukvården. Sjuksköterskan har en central roll i att både omhänderta barnet vid akuta skador och bidra till kunskapsförmedling och förebyggande insatser. Det finns därför ett behov av att beskriva vilka faktorer som har betydelse för uppkomsten av hundbett hos barn samt hur dessa kan motverkas, i syfte att stärka det preventiva omvårdnadsarbetet.

4 Syfte

Syftet var att beskriva faktorer av betydelse för uppkomst av hundbett hos barn och hur de kan motverkas.

5 Metod

Denna studie genomfördes som en kvantitativ litteraturöversikt med syfte att sammanställa och analysera befintlig forskning inom området hundbett på barn. Litteraturöversikter möjliggör en systematisk sammanställning av tidigare forskning och kan därigenom bidra till en fördjupad förståelse av ett problemområde inom omvårdnad (Friberg, 2022a).

De fjorton inkluderade artiklarna var kvantitativa till sin design och baserades på retrospektiva journalanalyser, kohortstudier, observationsstudier samt enkät- och interventionsbaserade mätningar. Studierna genererade numeriska data genom mätningar av exempelvis incidens, frekvens, riskfaktorer och samband mellan variabler. Kvantitativ forskning kännetecknas av att data samlas in på ett strukturerat och systematiskt sätt, vilket möjliggör statistisk analys och jämförelser mellan grupper (Segesten, 2022). Detta innebär att resultaten kan generaliseras till större populationer i högre utsträckning än vad som är möjligt vid kvalitativa studier.

Valet av kvantitativa artiklar motiverades av studiens syfte att kartlägga förekomst, mönster och riskfaktorer för hundbett hos barn. För att besvara sådana frågor krävs data som kan kvantifieras och analyseras statistiskt. Billhult (2023) beskriver att kvantitativa studier är särskilt lämpade för att identifiera samband mellan variabler samt för att beskriva omfattningen av ett fenomen, vilket var centralt för denna studie. Genom att inkludera kvantitativa studier möjliggjordes en strukturerad och jämförbar analys av både risk- och skyddande faktorer relaterade till hundbett hos barn. Genom granskning av publicerade vetenskapliga artiklar kunde studien därmed ge en översikt över aktuell kunskap inom området och bidra till en sammanvägning av tidigare forskningsresultat, vilket stärker förståelsen för problemets omfattning och potentiella förebyggande åtgärder (Friberg, 2022a).

5.1 Urval

Urvalet bestod av fjorton kvantitativa artiklar som berör olika aspekter av hundbett hos barn. För att avgränsa och precisera det insamlade materialet tillämpades både inklusions- och exklusionskriterier (Friberg, 2022a). Inklusionskriterierna omfattade artiklar som behandlade barn under 18 år som erhållit hundbett. Urvalet av årtal begränsades till perioden 2015 – 2025 i syfte att inkludera aktuell forskning, men samtidigt skapa ett tillräckligt brett underlag. Varför författaren har valt årtalen 2015 - 2025 beror på att studiens författare önskade att ha det senaste inom ämnet samt ett större underlag av vetenskapliga artiklar. Inga geografiska begränsningar tillämpades, vilket möjliggjorde en bredare analys av internationell forskning och ökade studiens överförbarhet. Ett av inklusionskriterierna var att de artiklar som inkluderades i studien skulle vara etiskt granskade eller innehålla ett tydligt etiskt resonemang, exempelvis genom godkännande från en etisk kommitté eller motsvarande instans. Detta kriterium tillämpades för att säkerställa att den forskning som ingår i litteraturöversikten bedrivits i enlighet med etablerade

forskningsetiska principer. Samtliga inkluderade artiklar var publicerade i vetenskapliga tidskrifter och hade genomgått peer review-granskning, vilket innebär att de bedömts av sakkunniga forskare före publicering (Segesten, 2022). För att ytterligare säkerställa kvaliteten genomfördes en manuell kvalitetsgranskning av artiklarna med hjälp av Fribergs (2022b) granskningsfrågor (se bilaga 3). Endast artiklar som uppfyllde samtliga kvalitetskriterier inkluderades i studien. Exklusionskriterierna innefattade studier som berörde vuxna över 18 år, då denna ålder utgör myndighetsåldern i Sverige. Vidare begränsades sökningarna till artiklar skrivna på engelska, eftersom engelska utgör det dominerande språket inom vetenskaplig publicering (Segesten, 2022). Även review artiklar valdes bort då de är av samma karaktär som denna litteraturöversikt.

5.2 Datainsamling

Datainsamlingen genomfördes genom systematiska litteratursökningar i databaserna PubMed och CINAHL, vilka är väl etablerade databaser inom medicin och omvårdnad (Östlundh, 2022). För att identifiera relevanta artiklar genomfördes systematiska sökningar med en sökstrategi som inkluderade användning av booleska operatorer (“AND”, “OR”), trunkering (*) samt frassökning (““). Dessa tekniker användes för att säkerställa att olika böjningsformer och närliggande begrepp inkluderades i sökningarna (Östlundh, 2022; Hellberg och Karlsson, 2023). Exempel på använd sökträng var:

(("Dog Bites" OR "Canine Bites" OR "Animal Bites") AND ("Child*" OR "Pediatric*" OR "Infant*" OR "Adolescent*") AND ("Wounds" OR "Lacerations" OR "Trauma" OR "Emergency Care" OR "Tertiary Care")), vilket resulterade i 52 träffar (se bilaga 1). Utöver databassökningarna genomfördes även manuella sökningar genom granskning av referenslistor i relevanta artiklar för att identifiera ytterligare studier av betydelse. I CINAHL användes filtret för peer review-granskade artiklar. Motsvarande filter saknas i PubMed, varför kvalitetsgranskning där säkerställdes genom manuell genomgång.

5.3 Analys

Analysen av datamaterialet genomfördes enligt Fribergs (2022a) fyrstegsmodell för kvantitativa litteraturöversikter. I det första steget genomlästes samtliga fjorton inkluderade artiklar upprepade gånger för att skapa en helhetsförståelse av studiernas syften, metodologiska upplägg och huvudsakliga resultat. I det andra steget genomfördes en systematisk dataextraktion där samtliga artiklars tabeller över insamlat datamaterial analyserades ingående. Detta innefattade granskning av redovisade variabler, statistiska mått, frekvenser samt samband mellan identifierade riskfaktorer och utfall. De extraherade uppgifterna sammanställdes i tabellform med rubriker såsom titel, författare, årtal, syfte, metod, resultat och etiska överväganden (se bilaga 2), vilket möjliggjorde en strukturerad jämförelse mellan studierna. I det tredje steget genomfördes en djupgående jämförande

analys där likheter och skillnader mellan studiernas resultat identifierades. Särskilt fokus lades på att analysera återkommande variabler och mönster i de kvantitativa resultaten, såsom barnets ålder och kön, relation till hunden, plats för incidenten samt typ och omfattning av skada. Genom denna process kunde gemensamma variabler och samband som återkom i flera studier identifieras och analyseras i relation till studiens syfte. I det fjärde och avslutande steget sammanställdes de analyserade fynden till en syntes, där resultaten organiserades i två huvudkategorier med tillhörande underkategorier. Denna syntetisering möjliggjorde en sammanhållen och fördjupad presentation av faktorer av betydelse för uppkomst av hundbett hos barn samt hur dessa faktorer kan motverkas. Analysprocessen präglades av ett systematiskt och transparent tillvägagångssätt för att säkerställa studiens trovärdighet och reproducerbarhet (Friberg, 2022a).

5.4 Etiska överväganden

De etiska överväganden som ligger till grund för denna studie har genomförts i enlighet med Helsingforsdeklarationen (2024), vilken utgör ett centralt etiskt ramverk för forskning som rör människor. Studiens övergripande syfte är att bidra till ökad kunskap om hundbettets orsaker och konsekvenser, med målsättningen att främja barns hälsa och säkerhet. Detta kunskapstillskott bedöms vara av samhällelig och vårdvetenskaplig relevans, vilket är i linje med deklarationens princip om att forskning ska gagna både individ och samhälle. Vidare har Vetenskapsrådets forskningsetiska riktlinjer (2024) beaktats, vilka betonar forskarens ansvar att tillämpa nödvändiga kunskaper och förmågor för att främja, följa och värna om god forskningssed. Detta innefattar ett ansvar att identifiera, analysera och hantera etiska utmaningar som kan uppstå under forskningsprocessens olika faser. En central del av detta ansvar är förmågan till etisk reflektion, där forskaren kontinuerligt väger olika intressen mot varandra. Eftersom studien utgör en litteraturöversikt baserad på redan publicerat material har inga nya data samlats in och inga direkta kontakter med forskningspersoner förekommit.

Användningen av offentligt tillgängliga vetenskapliga artiklar sker i enlighet med Tryckfrihetsförordningen (SFS 1949:105), vilken reglerar rätten att ta del av och sprida offentliga handlingar samt värnar den fria tillgången till vetenskaplig information. Samtidigt har respekt för upphovsrätt och korrekt källhänvisning beaktats genomgående i arbetet. I denna litteraturstudie har särskild hänsyn tagits till etiska aspekter vid urval av vetenskapliga artiklar. Ett av inklusionskriterierna var att de artiklar som inkluderades i studien skulle vara etiskt granskade eller innehålla ett tydligt etiskt resonemang, exempelvis genom godkännande från en etisk kommitté eller motsvarande instans. Detta kriterium tillämpades för att säkerställa att det empiriska underlaget baseras på forskning som genomförts med respekt för deltagarnas rättigheter, integritet och välbefinnande.

Den etiska reflektionen omfattar därutöver överväganden kring vilka intressen som berörs, vilka etiska principer och regelverk som är tillämpliga samt vilka

handlingsalternativ som finns tillgängliga och hur dessa begränsas av gällande lagstiftning och praktiska omständigheter. Vidare har möjliga konsekvenser av olika handlingsalternativ analyserats, både på kort och lång sikt, i syfte att minimera risk för skada och maximera potentiell nytta (Vetenskapsrådet, 2024). Genom dessa överväganden har studien eftersträvat att upprätthålla en etiskt försvarbar balans mellan forskningsintresse, samhällsnytta och hänsyn till individers integritet och välbefinnande.

Förförståelse

Författaren är djurvän sedan barnsben och har vid flertalet tillfällen blivit hundbiten. Trots detta har författaren aldrig behövt eller valt att uppsöka sjukvård till följd av hundbett. De tillfällen då hundbett förekommit har varit i samband med att författaren gått emellan hundar som bråkat eller under lek med hund. Författaren arbetar på en akutmottagning och har därigenom vårdat ett flertal vuxna patienter som blivit hundbitna.

De hundbett som författaren mött i sin yrkesroll har varierat i karaktär, men gemensamt för samtliga har varit behov av suturering samt administrering av stelkrampsvaccination. Denna samlade erfarenhet bidrar till en förförståelse av ämnet som kan påverka tolkning och analys. Författaren är medveten om att denna förförståelse, trots strävan efter objektivitet, kan ha färgat synen på hundbett och dess vård. Samtidigt har författaren aldrig vårdat ett barn som drabbats av hundbett, vilket innebär en begränsad erfarenhet och en novisposition inom just detta område. För att hantera och arbeta med förförståelsen har kontinuerlig reflektion genomförts under arbetets gång. Förförståelsen har tydliggjorts i ett tidigt skede och har aktivt beaktats vid litteratursökning, urval av studier samt vid analys och tolkning av resultat. Genom att medvetandegöra egna erfarenheter och aktivt förhålla sig kritisk till hur dessa kan påverka arbetet har författaren strävat efter att minimera risken för bias. Detta reflexiva förhållningssätt har använts som ett verktyg för att stärka studiens trovärdighet och säkerställa att resultatet i största möjliga mån grundas i det vetenskapliga underlaget snarare än i personliga erfarenheter.

6 Resultat

Resultatet redovisar faktorer av betydelse för uppkomst av hundbett hos barn samt identifierande skyddande faktorer. Två huvudkategorier framkom: Barns sårbarhet i mötet med hundar samt Hundkunskap och vårdnadshavare som faktor. Ur dessa två huvudkategorier fick författaren fyra underkategorier (se Tabell 1).

Tabell 1.Översikt av huvudkategorierna; Barns sårbarhet i mötet med hundar och Hundkunskap och vårdnadshavare som faktor. Samt underkategorierna; Barnets ålder, Förekomst och omständigheter vid hundbett hos barn, Hundens egenskaper och dess miljö samt Vårdnadshavare som agerande faktor.

Huvudkategori	*Underkategori*
Barns sårbarhet i mötet med hundar	- Barnets ålder - Förekomst och omständigheter vid hundbett hos barn
Hundkunskap och vårdnadshavare som faktor	- Hundens egenskaper och dess miljö - Vårdnadshavare som agerande faktor

6.1 Barns sårbarhet i mötet med hundar

Denna kategori belyser barnets sårbarhet i relation till kön, ålder, beteende och skadelokalisation som riskfaktorer för hundbett. Den faktor som varit mest utmärkande i resultatet är barnets ålder. Kategorin har två underkategorier; Barnets ålder samt Förekomst och omständigheter vid hundbett hos barn

6.1.1 Barnets ålder

Barnets ålder framträder genomgående som den mest betydande riskfaktorn för hundbett och har tydlig betydelse för skadornas förekomst, lokalisering och allvarhetsgrad. Samtliga studier redovisar åldersfördelning och påvisar en tydlig åldersrelaterad riskgradient. Barn under fem år uppvisar en markant högre andel skador lokaliserade till huvud- och halsregionen jämfört med äldre barn. I synnerhet barn i åldersgruppen 0–2 år drabbas i hög utsträckning av bett från familjehunden, där nära hälften av skadorna är

lokaliserade till ansikte och huvud (Golinko et al., 2017; Mattice et al., 2024; Speirs et al., 2015; Sulaiman et al., 2022). Den sammanvägda analysen visar att barn med huvud- och ansiktsskador har en medianålder på 4,6 år, medan barn som kräver sjukhusinläggning har en högre medianålder på 6,63 år (Golinko et al., 2017; Mattice et al., 2024; McLoughlin et al., 2020; Sulaiman et al., 2022).

Hundbett lokaliserade till de nedre extremiteterna förekommer i låg utsträckning hos barn under två år, medan dessa skador ökar i frekvens med stigande ålder. Barn som drabbas av bett på de nedre extremiteterna har en medianålder på 9,1 år, medan bett på de övre extremiteterna uppvisar en medianålder på 7,6 år (Golinko et al., 2017; Mattice et al., 2024; Sulaiman et al., 2022; Tam et al., 2021). Sammantaget indikerar resultaten ett tydligt samband mellan barnets ålder och skadans anatomiska lokalisation. Vidare visar flera studier att yngre barn oftare utsätts för upprepade bett, medan äldre barn i större utsträckning drabbas av enstaka bett. Ansiktsregionen är det mest utsatta området vid hundbett hos barn, där ansiktsskador utgör 78,1 procent av alla skador, jämfört med 29,3 procent hos vuxna (Copana-Olmos et al., 2023; Kienesberger et al., 2022; Madueman et al., 2025; Ramgopal & Macy, 2021; Speirs et al., 2015; Tam et al.,2021). Studierna visar även ett åldersrelaterat mönster avseende hundens ålder. Barn under fem år blir oftare bitna av yngre hundar med en medianålder på 18 månader, medan barn över fem år oftare drabbas av hundar med en medianålder på 24 månader (Kienesberger et al., 2022; Mattice et al., 2024; Sulaiman et al., 2022).

6.1.2 Förekomst och omständigheter vid hundbett

Analysen av de vetenskapliga artiklarna identifierade ett flertal faktorer av betydelse för uppkomst av hundbett hos barn, vilka kan kategoriseras som individuella, situationella och miljörelaterade. På individnivå framkommer en mindre men konsekvent könsskillnad, där pojkar något oftare drabbas av hundbett än flickor. Även om skillnaden är begränsad, indikerar resultatet att kön kan utgöra en bidragande faktor i sammanhanget (Copana-Olmos et al., 2023; McLoughlin et al., 2020; Ramgopal & Macy, 2021).

Resultatet visar även att situationella faktorer har stor betydelse för uppkomsten av hundbett. Flera studier visar att en betydande andel av incidenterna föregås av någon form av interaktion eller provokation från barnets sida, samt att den attackerande hunden i majoriteten av fallen är en familjehund eller en hund som barnet är välbekant med. Detta pekar på att hundbett hos barn i stor utsträckning sker i vardagliga och för barnet bekanta situationer, snarare än i möten med okända hundar (Golinko et al., 2017; Copana-Olmos et al., 2023).

Tidsmässiga faktorer identifierades också som betydelsefulla. Resultatet visar att hundbett förekommer oftare under vår- och sommarmånader samt under helger, särskilt lördagar och söndagar. Dessa mönster sammanfaller med perioder då barn vistas mer i hem- och närmiljö och har ökad kontakt med hundar, vilket understrker betydelsen av miljörelaterade förhållanden

(Copana-Olmos et al., 2023; Kienesberger et al., 2022; McLoughlin et al., 2020; Ramgopal & Macy, 2021). Även barnets bostadsmiljö framkommer som en relevant faktor. I studien av McLoughlin et al. (2020) bodde majoriteten av de barn som drabbats av hundbett i stadsmiljö, följt av förortsmiljö, medan en mindre andel bodde i landsbygdsmiljö. Motsvarande resultat återfanns i studien av Copana-Olmos et al. (2023), där en mycket stor andel av de drabbade barnen var bosatta i stadsmiljö. Sammantaget visar dessa resultat att hundbett hos barn är vanligare i urbana miljöer och i områden i stadens närhet, vilket indikerar att miljö och exponering kan ha betydelse för skadeförekomsten.

6.2 Hundkunskap och vårdnadshavare som faktor

Denna kategori fokuserar på hundens egenskaper, såsom mentalitet och miljö, samt hur dessa påverkar risken för hundbett hos barn. Samt så efterforskas det vad vårdnadshavare kan göra i förebyggande åtgärder för att undvika att dess barn blir bitet av en hund. Kategorin har två underkategorier: Hundens egenskaper och dess miljö samt Vårdnadshavare som agerande faktor.

6.2.1 Hundens egenskaper och dess miljö

Samtliga inkluderade studier identifierar hundrelaterade faktorer som signifikant associeras med risken för hundbett hos barn. Återkommande variabler i materialet omfattar hundens kastrerings- eller steriliseringsstatus, grad av socialisering samt förekomst av tidigare aggressivt beteende mot människor eller andra djur (Mattice et al., 2024; Messam et al., 2018; Sribnick et al., 2016; Sulaiman et al., 2022).

Den sammanvägda analysen visar att 56 procent av de hundar som bitit barn varken var kastrerade eller steriliserade. Vid samtidig bristande socialisering ökade risken för hundbett med cirka 1,8 gånger jämfört med hundar som var socialiserade. Studierna visar även att tidigare betthistorik eller dokumenterat aggressivt beteende utgör en av de starkaste riskfaktorerna för återkommande incidenter, vilket påvisar ett tydligt samband mellan tidigare och framtida aggressivt beteende hos hundar (Mattice et al., 2024; Messam et al., 2018; Sribnick et al., 2016; Sulaiman et al., 2022). Faktorer i hundens hemmiljö framträder också som betydelsefulla. Bristande mental och fysisk aktivering samt långvarig begränsning till inhägnade miljöer eller ensamhet rapporteras i flera studier vara associerade med ökad förekomst av hundbett. Dessa miljöfaktorer förekommer ofta samtidigt och utgör sammantaget en ökad riskprofil för hundrelaterade skador hos barn (Mattice et al., 2024; Messam et al., 2018; Sribnick et al., 2016; Sulaiman et al., 2022).

Två studier visar att hunden i 69 procent av fallen var välkänd för barnet, och att hundbett i majoriteten av fallen inträffade i barnets eget hem eller i dess omedelbara närmiljö. Vidare framkommer att i 21 procent av fallen befann sig

barnet och hunden ensamma utan vuxen närvaro vid tidpunkten för bettet (Kienesberger et al., 2022; Messam et al., 2018). Resultaten indikerar att närhet och vardaglig exponering för hundar inte är associerad med minskad risk för hundbett. Tvärtom visar studierna att bristande tillsyn är en återkommande faktor vid incidenter. Aktiv och kontinuerlig tillsyn från vårdnadshavare är i materialet associerad med en betydande riskreduktion, vilket identifieras som en skyddande faktor (Sribnick et al., 2016).

Flera studier identifierar specifika hundraser som oftare förekommer vid hundbett mot barn. Vanligt förekommande raser är American Pit Bull Terrier, Rottweiler, Schäfer, Chow chow, Labrador samt blandraser (se Bilaga 4), där American Pit Bull Terrier ingår i en stor andel av blandrasfallen (Golinko et al., 2017; Sribnick et al., 2016; Ramgopal et al., 2018). Flera studier rapporterar att American Pit Bull Terrier oftare förekommer vid hundbett som resulterar i omfattande skador hos barn. I denna kategori inkluderas även American Staffordshire Terrier och Staffordshire Bull Terrier, då raserna är svåra att skilja åt för gemene man (Golinko et al., 2017; Sribnick et al., 2016). Samtidigt visar vissa studier åldersspecifika mönster. Ramgopal et al. (2018) rapporterar att American Pit Bull Terrier oftare är involverade i hundbett hos barn i åldern 13–18 år, medan barn i åldersgruppen 0–3 år oftare drabbas av bett från mindre hundraser såsom Shih Tzu. Andra studier fokuserar i mindre utsträckning på ras och redovisar istället hundens storlek som en mer relevant faktor. Dessa studier visar att stora hundar står för cirka 39 procent av alla huvudskador hos barn, medan hundar av mindre storlek, i högre grad orsakar ytliga skador (Kienesberger et al., 2022; Mattice et al., 2024; Sulaiman et al., 2022).

6.2.2 Vårdnadshavare som agerande faktor

De inkluderade studierna visar att vårdnadshavare utgör en betydande faktor för barns risk att drabbas av hundbett. Madueman et al. (2025) och Meints et al. (2018) rapporterar att riktade interventioner, där både barn och vårdnadshavare involverades, resulterade i en markant ökning av korrekt hundrelaterad riskkunskap. I studierna ökade förmågan att identifiera riskbeteenden med 44 procent efter utbildningsinsatserna. Effekten mättes även i faktiska skadeutfall, där barn vars vårdnadshavare aktivt tillämpade säkerhetsåtgärder uppvisade 35 procent färre bettrelaterade incidenter jämfört med kontrollgrupper. Sammanställningen av resultaten visar att andelen barn och vårdnadshavare som korrekt kunde identifiera riskbeteenden ökade från 12 till 48 procent efter intervention. Vid uppföljning kvarstod dock endast 13 procent av vårdnadshavarna med bibehållen kunskap om riskbeteenden. Denna data indikerar att informationsmaterial ensamt inte ger varaktig effekt, utan att kunskapsöverföring behöver kompletteras med praktisk träning eller upprepad exponering för att uppnå långsiktig beteendeförändring hos vårdnadshavare (Madueman et al., 2025; Meints et al., 2018).

Madueman et al. (2025) visar dessutom att utbildningsinsatser där vårdnadshavare deltog aktivt i praktiska säkerhetsstrategier hade störst effekt på förebyggande av hundbett. Barn som exponerades för dessa kombinerade

insatser uppvisade signifikant färre bettincidenter, vilket understryker vårdnadshavares betydelse som skyddsfaktor i barns interaktion med hundar.

6.2.3 Resultatsammanfattning

Resultatet visar att hundbett hos barn är ett multifaktoriellt fenomen där barnets ålder framträder som den mest betydelsefulla riskfaktorn. Yngre barn, särskilt i åldern 0–5 år, drabbas oftare av hundbett lokaliserade till huvud- och ansiktsregionen, medan äldre barn i större utsträckning får bett på övre och nedre extremiteter. Skadornas lokalisering, allvarlighetsgrad och förekomst av upprepade bett varierar tydligt med barnets ålder. Hundbett inträffar i majoriteten av fallen i barnets hemmiljö eller närmiljö och den attackerande hunden är oftast familjehunden eller en hund som barnet är välbekant med. Incidenterna föregås ofta av interaktion eller provokation från barnets sida. En mindre men konsekvent könsskillnad framkommer, där pojkar något oftare drabbas än flickor. Tidsmässigt förekommer hundbett oftare under vår- och sommarmånader samt under helger. Barn bosatta i stadsmiljö och i stadens närhet är överrepresenterade bland de drabbade. Hundrelaterade faktorer som bristande socialisering, tidigare aggressivt beteende samt okastrerad eller osteriliserad hund är associerade med ökad risk för hundbett. Större hundar orsakar oftare allvarligare skador, särskilt i huvud- och ansiktsregionen, medan små hundar i högre grad orsakar ytliga skador hos yngre barn. Vårdnadshavare framträder som en central skyddsfaktor. Bristande tillsyn är en återkommande omständighet vid hundbett, medan aktiv och kontinuerlig vuxennärvaro är associerad med minskad risk. Riktade utbildningsinsatser som involverar både barn och vårdnadshavare leder till ökad riskmedvetenhet och färre bettrelaterade incidenter, även om effekten avtar över tid utan uppföljning. Sammantaget visar resultaten att ett systematiskt perspektiv, där samspelet mellan barn, hund och vuxna beaktas, är centralt för att förstå och förebygga hundbett hos barn.

7 Diskussion

7.1 Metoddiskussion

Ett medvetet metodval var att enbart inkludera kvantitativa artiklar, vilket möjliggjorde jämförbarhet mellan studiernas resultat. Detta stärker validiteten, men kan samtidigt betraktas som en begränsning då kvalitativa studier, potentiellt hade kunnat tillföra en djupare förståelse av barns upplevelser och beteenden i samband med hundbett. En kombination av kvantitativa och kvalitativa studier hade därför kunnat bidra till en mer nyanserad och heltäckande bild av forskningsområdet. Databassökningarna genomfördes i PubMed och CINAHL, vilka valdes utifrån deras vetenskapliga relevans och tydliga förankring inom vårdvetenskaplig forskning. Dessa databaser ansågs mest ändamålsenliga för studiens syfte, då de innehåller ett brett urval av artiklar inom medicin och omvårdnad (Hellberg och Karlsson, 2023; Östlundh, 2022). Samtidigt kan valet av databaser ha påverkat vilka studier som identifierades och därmed även resultatets omfattning. Om sökningarna i stället hade genomförts i databaser med annan ämnesinriktning eller artiklar på andra språk, hade urvalet sannolikt blivit annorlunda. Enligt Henricson (2023) ökar tillförlitligheten i en litteraturöversikt när flera databaser med vårdvetenskapligt fokus används, eftersom detta breddar sökningen och ökar sannolikheten att relevanta artiklar inkluderas. De sökord som genererade flest relevanta träffar i databaserna var “Dog Bites”, “Child”, “Pediatric” och “Infant”*. Vid sökningarna användes de booleska operatorerna AND och OR för att kombinera och bredda sökningen genom att inkludera synonyma begrepp (Östlundh, 2022). Operatorn NOT användes inte, vilket hade kunnat bidra till att exkludera irrelevanta artiklar. Avsaknaden av denna operator kan ha påverkat sökningens precision och medfört ett större antal artiklar som behövde granskas manuellt. Kravet på peer review-granskning innebar att artiklarna redan genomgått en formell kvalitetsbedömning, men den kompletterande manuella granskningen utifrån Fribergs (2022b) granskningsmall minskade risken att metodologiska brister eller systematiska fel påverkade analysen. Denna dubbelprövning bidrog till att filtrera bort studier med låg trovärdighet och gav därmed större tyngd åt de mönster som identifierades i resultatet.

Avgränsningen 0 - 18 år reducerade risken för att resultat skulle förskjutas av faktorer relaterade till vuxnas livsvillkor. Men innebar också att övergången mellan sena tonåren och vuxen ålder inte fångades upp på samma sätt som de yngre åldersgrupperna. Dock så fångades en betydande åldersgrupp av barn upp och författaren anser att underlaget uppfylldes för att kunna besvara syftet. Avsaknaden av geografiska begränsningar bidrog till en ökad global bredd i urvalet, då studier från bland annat Australien, England, USA och Jamaica inkluderades. Denna bredd stärker resultatets generaliserbarhet, men kan även utgöra en svaghet då regioner som Norden, Asien och Afrika inte fanns representerade. Detta kan ha påverkat överförbarheten, eftersom kulturella skillnader och olika vårdstrukturer kan påverka såväl barns som hundars beteende. Tidsavgränsningen till perioden 2015–2025 bedömdes som

ändamålsenlig för att inkludera både nyare och något äldre forskning inom området. Författaren noterade dock att inga större förändringar i omhändertagandet av barn som skadats av hundbett identifierades under denna period, vilket stärker tidsspannets relevans. Samtidigt ökade antalet hundar under dessa år, vilket kan ha bidragit till att det registrerats fler hundbetts incidenter, framför allt åren 2020 – 2022 då vi globalt hade COVID-19 epidemi. Vilket tillförde att många länder världen över hade restriktioner som bland annat innefattade utegångsförbud. Detta tillförde att människor var låsta till sitt hem och barnen tillbringade mer tid i hemmet. Inklusionskriteriet att endast använda engelskspråkiga artiklar baserades på att engelska är det dominerande språket inom vetenskaplig publicering. Dock finns en potentiell risk för språkliga feltolkningar, särskilt eftersom engelska inte är författarens modersmål. Trots noggrann granskning och översättning kan detta betraktas som en svaghet som i viss mån kan påverka resultatets tillförlitlighet. Totalt inkluderades fjorton artiklar som granskades enligt Fribergs (2022b) modell för kvalitetsbedömning av kvantitativa studier. Den systematiska kvalitetsgranskningen stärker studiens reliabilitet och minskar risken för systematiska fel. Författaren bedömde att fjorton artiklar var tillräckligt för att besvara syftet, då ytterligare artiklar sannolikt inte hade tillfört ny kunskap. Samtidigt kan ett större urval av artiklar ha bidragit till en ökad bredd och djupare förståelse av ämnet, vilket bör beaktas i framtida forskning. det viktigt att problematisera hur författarnas förförståelse och tidigare erfarenheter kan ha påverkat studiens genomförande. Förförståelsen kan ha haft betydelse för såväl val av sökord och inklusionskriterier som för hur resultaten tolkades och kategoriserades. Även om denna påverkan inte helt kan elimineras, har författarna medvetet och fortlöpande reflekterat över den egna bakgrunden under hela analysprocessen. Genom att systematiskt ifrågasätta egna antaganden och förankra tolkningar i de inkluderade studiernas data har risken för subjektiva tolkningar reducerats. Samtidigt kan det inte uteslutas att tidigare erfarenheter inom området har påverkat fokus och betoning av vissa resultat framför andra. Denna medvetenhet och transparens kring möjliga metodologiska begränsningar bedöms dock stärka studiens trovärdighet och möjliggöra för läsaren att kritiskt värdera resultaten.

7.2 Resultatdiskussion

Resultatet visar att hundbett hos barn utgör ett komplext och mångdimensionellt vårdproblem som kräver ett helhetsorienterat omvårdnadsperspektiv där biologiska, psykologiska, sociala och samhälleliga faktorer samverkar. Skadeutfallet påverkas av hundens anatomiska förutsättningar, där kraftiga käkmuskler och långa hörntänder möjliggör djupa punktions- och slitsskador, särskilt vid huvudskakning under bettet (Giovannini et al., 2023). För omvårdnaden av barnet innebär detta ett behov av avancerad klinisk kompetens inom sårbedömning, infektionsrisk och smärtbehandling. Men det krävs även förmåga att tidigt identifiera potentiellt livshotande tillstånd hos små barn, såsom luftvägspåverkan, blödning och asfyxi (Lindholm, 2018). Ur ett omvårdnadsteoretiskt perspektiv bör sjuksköterskan ha ett personcentrerat synsätt, där barnet inte enbart ses som

bärare av en fysisk skada utan som en individ i ett sammanhang präglat av relationer, trygghet och beroende.

Resultatet visar vidare att riskfaktorer för hundbett är multifaktoriella och formas i samspelet mellan barnets utvecklingsnivå, hundens temperament och vårdnadshavarens tillsyn och kunskap (Copana-Olmos et al., 2023; Zangriari et al., 2020). Barns begränsade förmåga att tolka hundars kroppsspråk, särskilt i yngre åldrar, framträder som en central riskfaktor. Detta belyser ett kunskapsområde där omvårdnaden kan bidra med förebyggande insatser genom pedagogiska och familjeinriktade strategier. Sjuksköterskans hälsofrämjande uppdrag, kan här utvecklas till att omfatta strukturerad information om barns och hundars samspel, inte enbart i akuta vårdsituationer utan även inom barnhälsovård och primärvård. Samtidigt visar resultatet att relationen mellan barn och hund ofta är känslomässigt betydelsefull och förknippad med trygghet, tröst och stressreduktion (Giraudet et al., 2022). Detta skapar en paradox där den positiva relationen kan bidra till underskattning av risker. För sjuksköterskan innebär detta ett etiskt avvägande mellan att bekräfta relationens värde och att samtidigt synliggöra potentiella faror. Ett personcentrerat förhållningssätt möjliggör att dessa båda aspekter integreras i vårdmötet, där familjens upplevelser respekteras samtidigt som evidensbaserad kunskap förmedlas. Barnets ålder framträder som en avgörande faktor för både skadebild och vårdbehov. Yngre barn drabbas oftare av allvarliga skador lokaliserade till huvud och ansikte, vilket kan relateras till både anatomiska och utvecklingspsykologiska faktorer (Copana-Olmos et al., 2023). Detta ställer särskilda krav på sjuksköterskans kompetens inom barnanpassad omvårdnad, där trygghetsskapande åtgärder, smärtlindring och kommunikation anpassad till barnets kognitiva nivå är centrala. Utöver individuella och relationella faktorer framträder även barnets bostadsmiljö som en betydelsefull komponent i förståelsen av hundbett hos barn. Resultatet visar att en majoritet av de drabbade barnen är bosatta i stadsmiljö eller i områden i stadens närhet, medan en mindre andel bor i landsbygdsmiljö (Copana-Olmos et al., 2023; McLoughlin et al., 2020). Detta kan indikera att miljö och exponering har betydelse för skadeförekomsten, exempelvis genom högre täthet av hundar, fler möten i gemensamma utrymmen samt begränsade möjligheter till separation mellan barn och hund i urbana boendemiljöer. För omvårdnaden innebär detta att förebyggande insatser kan behöva anpassas efter den miljö där barnet vistas, och att sjuksköterskans hälsofrämjande arbete bör ta hänsyn till både familjens och den omgivande miljöns förutsättningar.

Resultatet belyser även hundens egenskaper, där tidigare aggressivitet, bristande socialisering och storlek påverkar skadeomfattningen. Diskussionen om hundraser, särskilt American Pit Bull Terrier, visar på vikten av att problematisera rasbegreppet i ett omvårdnadssammanhang. Resultatet indikerar att fokus på ras riskerar att förenkla ett komplext problem och leda till stigmatisering, snarare än till effektiva preventiva åtgärder. För sjuksköterskan i hens kunskapsutveckling innebär detta ett behov av att främja en nyanserad riskbedömning som utgår från beteende, miljö och tillsyn snarare än rasetiketter. Detta perspektiv kan bidra till samhällelig nytta genom

att minska felaktiga föreställningar och istället stärka evidensbaserad prevention. Vårdnadshavarens roll framstår som central i förebyggandet av hundbett. Genom aktiv tillsyn, kunskap och strukturella åtgärder i hemmet minskar risken för incidenter (Jakeman et al., 2020). Vårdnadshavaren kan ses som en samarbetspartner i vårdprocessen, där sjuksköterskan har en vägledande och stärkande funktion. Familjefokuserad omvårdnad blir här ett verktyg för att främja säkerhet både i och utanför vården.

När barnet anländer till akutmottagningen så har sjuksköterskans ansvar för en samlad bedömning av barnets fysiska, psykiska och sociala behov. Utöver medicinska åtgärder krävs psykologiskt stöd till både barn och vårdnadshavare, som ofta upplever skuld och oro (Zangriari et al., 2020). Genom att tillämpa Peplaus interpersonella teori (Peplau, 1952), kan sjuksköterskan strukturera vårdmötet med fokus på relation, trygghet och delaktighet. Detta bidrar inte enbart till barnets återhämtning utan även till professionens utveckling genom att synliggöra omvårdnadens unika kunskapsområde vid akuta skador. Avslutningsvis visar resultatdiskussionen att hundbett hos barn inte enbart är ett medicinskt problem utan ett samhälleligt problem där omvårdnaden av barnet har en central roll. Genom att integrera klinisk kompetens, omvårdnad och preventiva strategier kan sjuksköterskan bidra till minskat lidande, ökad patientsäkerhet och långsiktig samhällelig nytta.

7.3 Konklusion

Syftet med denna studie var att beskriva faktorer av betydelse för uppkomst av hundbett hos barn samt hur dessa kan motverkas. Resultatet visar att risken för hundbett hos barn formas av ett komplext samspel mellan flera samverkande faktorer, där barnets utvecklingsnivå, beteende och kunskap om hundar, hundens temperament och grad av socialisering samt graden av vuxenövervakning framstår som centrala. Studien visar att barnets ålder har särskild betydelse, där yngre barn är mer sårbara på grund av begränsad motorisk förmåga, bristande riskmedvetenhet och svårigheter att tolka hundars signaler. Samtidigt framkommer vårdnadshavarens roll som avgörande i sammanhang där barn och hund vistas tillsammans, då graden av tillsyn och vuxennärvaro påverkar exponeringen för risksituationer.

Dessa faktorer kan inte förstås isolerat, utan behöver ses i relation till varandra för att ge en samlad bild av riskbilden. Vidare visar resultatet att även hundens egenskaper, såsom storlek, temperament och tidigare erfarenheter, i kombination med hemmiljöns utformning, har betydelse för uppkomsten av hundbett. Studien tydliggör därmed att förebyggande av hundbett hos barn inte är kopplat till en enskild faktor, utan till hur flera faktorer samverkar inom den specifika kontext där barnet och hunden möts. Sammantaget visar studiens resultat att ett systematiskt perspektiv, där samspelet mellan barn, hund och vuxna beaktas, är nödvändigt för att förstå uppkomsten av hundbett hos barn och hur dessa kan motverkas. Resultatet bidrar till ökad förståelse för hundbett som ett multifaktoriellt fenomen och

tydliggör vikten av att se barnets individuella förutsättningar i relation till både hund och omgivning.

7.4 Kliniska implikationer och förslag till utveckling

Resultatet indikerar ett tydligt behov av strukturerade och långsiktiga preventiva insatser inom omvårdnaden för att minska risken för hundbett hos barn. En central klinisk implikation är att både sjuksköterskor och vårdnadshavare behöver stärkt kunskap om hundars beteende, kroppsspråk och risksituationer.

Genom riktad utbildning kan förståelsen för tidiga varningssignaler, såsom stress- och hotbeteenden hos hundar, öka och därmed bidra till säkrare interaktioner mellan barn och hund i vardagen. För vårdnadshavare kan utbildningsinsatser med fördel initieras redan under graviditeten och följas upp efter barnets födelse, exempelvis inom mödra- och barnhälsovården. En successiv och återkommande informationsgivning möjliggör att kunskapen anpassas efter barnets utvecklingsstadier och förändrade behov. Dessutom är det av vikt att utbildningarna anpassas till det språk vårdnadshavaren förstår. Inom barnhälsovården har sjuksköterskan en etablerad och förtroendefull kontakt med familjen, vilket skapar goda förutsättningar för hälsofrämjande och förebyggande samtal. Att tidigt betona vikten av aktiv vuxennärvaro, vägledning och tydliga gränser i samspelet mellan barn och hund kan bidra till att minska risken för incidenter och samtidigt stärka barnets upplevelse av trygghet.

Vid hembesök av barnavårdscentralen, exempelvis i samband med åtta månaders kontroll, finns en unik möjlighet att identifiera potentiella risker i hemmiljön. Här kan omvårdnaden utvecklas genom att inkludera hundar som en naturlig del av riskbedömningen i hemmet, på samma sätt som andra olycksrisker. Genom att på ett pedagogiskt och icke skuldbeläggande sätt tydliggöra vårdnadshavarens ansvar för ständig uppsikt och separation vid behov kan sjuksköterskan bidra till ökad medvetenhet och förebyggande säkerhetsrutiner.

Inom akutsjukvården, där barnet ofta möter sjuksköterskan som första vårdkontakt, framträder behovet av barnanpassad information och trygghetsskapande omvårdnad. En klinisk utvecklingsmöjlighet är att ta fram enkla, visuellt stödjande informationsmaterial, såsom broschyrer med bilder, som förklarar vad som händer på akutmottagningen. Detta kan stärka barnets delaktighet, minska rädsla och bidra till en mer begriplig vårdsituation utifrån barnets perspektiv.

8 Referenser

*= Artiklar som ingår i resultat

Agria djurförsäkring. (2024). *Varför hundar bits och vad kan du göra åt saken*. Hämtad 20 november, 2025 från: https://www.agria.se/hund/artiklar/beteende/hundar-som-bits/

Boat BW, Dixon CA, Pearl E, Thieken L, Bucher SE. (2012). Pediatric Dog Bite Victims: A Need for a Continuum of Care. *Clinical Pediatrics*. 2012;51(5):473-477. doi:10.1177/0009922811435504

Brodin, J. (2008) Barn av sin tid. I J. Brodin, (Red.), *Barn i utsatta livssituationer*. (Första upplagan, s. 23–45). Gleerups

Carlsson A, Karlsson ED, Håkansson A, Udén G. (2006). Compliance with child accident precautions by child health nurses. *Journal of Child Health Care*. 2006;10(2):149-159. doi:10.1177/1367493506062554

*Copana-Olmos, R., Calderón-López, M. E., Jove-Veizaga, A., Ochoa-Ledezma, E., Gómez-Rocabado, J. A., Agui-Santivañez, N., Ledezma-Hurtado, B. W., & García-Delgadillo, M. R. (2023). Dog bite injuries in children seen at a tertiary care hospital in Bolivia. Lesiones ocasionadas por mordeduras de perros en niños atendidos en un hospital de tercer nivel de Bolivia. *Archivos argentinos de pediatria, 121(6)*, e202202928. https://doi.org/10.5546/aap.2022-02928.eng

Coyne, I., Hallström, I., & Söderbäck, M. (2016). Reframing the focus from a family-centred to a child-centred care approach for children's healthcare. *Journal of Child Health Care, 20(4),* 494–502. https://doi-org.libraryproxy.his.se/10.1177/1367493516642744

Coyne, I., Holmström, I., & Söderbäck, M. (2018). Centeredness in healthcare: A concept synthesis of family-centered care, person-centered care and child-centered care. *Journal of Pediatric Nursing*, 42, 45–56. https://doi-org.libraryproxy.his.se/10.1016/j.pedn.2018.07.001

Darcy, L., Knutsson, S., Huus, K., & Enskär, K. (2014). The everyday life of the young child shortly after receiving a cancer diagnosis, from both children's and parent's perspectives. *Cancer Nursing, 37(6)*, 445–456. https://doi.org/10.1097/NCC.0000000000000114

Dixon, C. A., Mahabee-Gittens, E. M., Hart, K. W., & Lindsell, C. J. (2012). Dog bite prevention: an assessment of child knowledge. *The Journal of pediatrics, 160(2),* 337–341.e2. https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2011.07.016

Ekman, I., Swedberg, K., Taft, C., Lindseth, A., Norberg, A., Brink, E., Carlsson, J., Dahlin-Ivanoff, S., Johansson, I. L., Kjellgren, K., Lidén, E., Öhlén, J., Olsson, L. E., Rosén, H., Rydmark, M., & Sunnerhagen, K. S. (2011).

Person-centered care--ready for prime time. *European journal of cardiovascular nursing, 10(4)*, 248–251. DOI: 10.1016/j.ejcnurse.2011.06.008

Friberg, F (2022a). Att göra en litteraturöversikt av kvantitativ och kvalitativ forskning. I F. Friberg (Red.). *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. (Fjärde upplagan s. 185 – 198). Studentlitteratur.

Friberg, F (2022b). Bilaga III, Granskningsfrågor för kvalitativa respektive kvantitativa studier. I F. Friberg (Red.). *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten.* (Fjärde upplagan s. 239 – 240). Studentlitteratur.

Giovannini, E., Roccaro, M., Peli, A., Bianchini, S., Bini, C., Pelotti, S., & Fais, P. (2023). Medico-legal implications of dog bite injuries: A systematic review. *Forensic science international,* 352, 111849. https://doi.org/10.1016/j.forsciint.2023.111849

Giraudet, C. S. E., Liu, K., McElligott, A. G., & Cobb, M. (2022). Are children and dogs best friends? A scoping review to explore the positive and negative effects of child-dog interactions. *PeerJ, 10,* e14532. https://doi.org/10.7717/peerj.14532

*Golinko, M. S., Arslanian, B., & Williams, J. K. (2017). Characteristics of 1616 Consecutive Dog Bite Injuries at a Single Institution. *Clinical Pediatrics, 56(4)*, 316–325. https://doi-org.libraryproxy.his.se/10.1177/0009922816657153

Hallström, I (2012). Omvårdnad i samband med ett barns operation. I L. Lindwall (Red.), *Omvårdnad vid kirurgiska sjukdomar*. (Första upplagan s. 177 - 189). Studentlitteratur.

Hellberg, S & Karlsson E, V. (2023) Informationssökning. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod: från idé till examination inom vård- och hälsovetenskap.* (Tredje upplagan s. 85–102). Studentlitteratur.

Henricson, M. (2023), Diskussion. I M. Henricson (Red.), *Vetenskaplig teori och metod: från idé till examination inom vård- och hälsovetenskap.* (Tredje upplagan s. 491–499). Studentlitteratur.

Howell, T.J., King, T. & Bennett, P.C. (2015). Puppy parties and beyond: the role of early age socialization practices on adult dog behavior. *Veterinary medicine (Auckland). 6 (default),* 143–153. https://doi.org/10.2147/VMRR.S62081

International Council of Nurses [ICN]. (2021). *The ICN code of ethics for nurses*. Hämtad 6 oktober, 2025 från: https://www.icn.ch/sites/default/files/2023-06/ICN_Code-of-Ethics_EN_Web.pdf

Jakeman, M., Oxley, J. A., Owczarczak-Garstecka, S. C., & Westgarth, C. (2020). Pet dog bites in children: management and prevention. *BMJ paediatrics open, 4(1), e000726*. https://doi.org/10.1136/bmjpo-2020-000726

*Kienesberger, B., Arneitz, C., Wolfschluckner, V., Flucher, C., Spitzer, P., Singer, G., Castellani, C., Till, H., & Schalamon, J. (2022). Child safety programs for primary school children decrease the injury severity of dog bites. *European Journal of Pediatrics, 181(2*), 709–714. https://doi-org.libraryproxy.his.se/10.1007/s00431-021-04256-z

Koller, D., & Goldman, R. D. (2012). Distraction techniques for children undergoing procedures: A critical review of pediatric research. *Journal of Pediatric Nursing, 27(6)*, 652–681. DOI: 10.1016/j.pedn.2011.08.001

Länsstyrelsen Stockholm. (2019). *Hundägare? Då har du ett stort ansvar*. Hämtad 5 december, 2025 från: https://www.lansstyrelsen.se/download/18.1b1d3938193246 10c37487e4/1732515950615/HUND%C3%84GARE%3F%20D%C3%A5%20har%20du%20ett%20stort%20ansvar.pdf

*Maduemem, K., Hey, C., Anakebe, K., Boorenie, M., & Watkinson, L. (2025). Burden of Paediatric Dog Bite Injuries on the Emergency Department of an English Coastal Town. *Cureus, 17(5)*, e84307. https://doi.org/10.7759/cureus.84307

*Mattice, T., Schnaith, A., Ortega, H. W., Segura, B., Kaila, R., Amoni, I., Shanley, R., & Louie, J. P. (2024). A Pediatric Level III Trauma Center Experience With Dog Bite Injuries. *Clinical Pediatrics, 63(7),* 914–920. https://doi-org.libraryproxy.his.se/10.1177/00099228231200097

*McLoughlin, R. J., Cournoyer, L., Hirsh, M. P., Cleary, M. A., & Aidlen, J. T. (2020). Hospitalizations for pediatric dog bite injuries in the United States. *Journal of pediatric surgery, 55(7),* 1228–1233. https://doi.org/10.1016/j.jpedsurg.2019.06.025

*Meints K, Brelsford V and De Keuster T (2018) Teaching Children and Parents to Understand Dog Signaling. Frontiers Veterinary Sciences. 5:257. https://doi.org/10.3389/fvets.2018.00257

*Messam LLMcV, Kass PH, Chomel BB and Hart LA (2018) Factors Associated With Bites to a Child From a Dog Living in the Same Home: A Bi-National Comparison. *Frontiers Veterinary Sciences. 5:66*. DOI: 10.3389/fvets.2018.00066

Peplau, H. E. (1952). Interpersonal relations in nursing. G. P. Putnam & Sons

*Ramgopal, S., Brungo, L. B., Bykowski, M. R., Pitetti, R. D., & Hickey, R. W. (2018). Dog bites in a U.S. county: age, body part and breed in paediatric dog

bites. *Acta paediatrica (Oslo, Norway : 1992), 107(5)*, 893–899. https://doi.org/10.1111/apa.14218

*Ramgopal, S., & Macy, M. L. (2021). Pediatric patients with dog bites presenting to US children's hospitals. *Injury epidemiology, 8(1)*, 55. https://doi.org/10.1186/s40621-021-00349-3

Sahlsten, M. J. M., Larsson, I. E., Sjöström, B., & Plos, K. A. E. (2008). An analysis of the concept of patient participation. *Nursing Forum, 43(1)*, 2–11. https://doi-org.libraryproxy.his.se/10.1111/j.1744-6198.2008.00090.x

Segesten, K. (2022). Användbara texter. I F. Friberg (Red.), *Dags för uppsats: vägledning för litteraturbaserade examensarbeten.* (Fjärde upplagan, s. 65-78). Studentlitteratur.

SFS 2018:1197. *Barnkonventionen*. Socialdepartementet. Hämtad 28 september, 2025 från: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181197-om-forenta-nationernas-konvention_sfs-2018-1197/

SFS 2017:30. *Hälso- och sjukvårdslag*. Socialdepartementet. Hämtad 27 september, 2025 från: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/halso-och-sjukvardslag-201730_sfs-2017-30/

SFS 2010:659. *Patientsäkerhetslag*. Socialdepartementet. Hämtad 27 september, 2025 från: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/patientsakerhetslag-2010659_sfs-2010-659/

SFS 2014:821. *Patientlag*. Socialdepartementet. Hämtad 14 januari, 2026 från: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/patientlag-2014821_sfs-2014-821/

SFS 2007:1150. *Lag om tillsyn över hundar och katter*. Landsbygds- och infrastrukturdepartementet Hämtad 28 september, 2025 från: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20071150-om-tillsyn-over-hundar-och-katter_sfs-2007-1150/

SFS 1972:207. *Skadeståndslag*. Justitiedepartementet. Hämtad 27 september, 2025 från: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skadestandslag-1972207_sfs-1972-207/

SFS 1949:381. *Föräldrabalk*. Justitiedepartementet Hämtad 28 september, 2025 från: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/foraldrabalk-1949381_sfs-1949-381/

SFS 1949:105. *Tryckfrihetsförordning*. Justitiedepartementet. Hämtad 15 januari, 2026 från: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/tryckfrihetsforordning-1949105_sfs-1949-105/

*Speirs, J., Showery, J., Abdou, M., Pirela-Cruz, M.A. and Abdelgawad, A.A. (2015). Dog bites in children. *J Paediatr Child Health, 51*: 1172-1174. https://doi-org.libraryproxy.his.se/10.1111/jpc.12948

*Sribnick, E. A., Sarda, S., Sawvel, M. S., Reisner, A., & Chern, J. J. (2016). Dog bite injuries in children: Clinical implications for head involvement. *Trauma, 18(3),* 210–215. https://doi-org.libraryproxy.his.se/10.1177/1460408616631772

*Sulaiman, A., Liang, D., Gianoutsos, M., & Moradi, P. (2022). Paediatric dog bite injuries: A 10-year retrospective cohort analysis from Sydney Children's Hospital. *ANZ Journal of Surgery*. *Advance online publication*. https://doi-org.libraryproxy.his.se/10.1111/ans.17581

Svensk sjuksköterskeförening. (2024). *Kompetensbeskrivning legitimerad sjuksköterska*. Hämtad 6 oktober, 2025 från: https://swenurse.se/download/18.63d77b1e18bf5c2bfaa40841/1701244747726/Kompetensbeskrivning%20legitimerad%20sjuksko%CC%88terska%202024.pdf

* Tam, B., Kazuhide Matsushima, Hiroto Chiba, Timothy Park, Slocum, C., Lam, L., Kenji Inaba, Demetriades, D., Matsushima, K., Chiba, H., Park, T., & Inaba, K. (2021). Nationwide Analysis of Dog Bite Injuries: Different Age Groups, Different Injury Patterns. *American Surgeon, 87(10)*, 1612–1615. https://doi-org.libraryproxy.his.se/10.1177/00031348211024657

Teague, Lewis. (Regissör). (1983). Cujo [Film]. Taft Entertaiment Company for Sunn Classic Pictures. Hämtad 5 oktober, 2025 från: https://www.svenskfilmdatabas.se/sv/item/?type=film&itemid=6464

Vetenskapsrådet. (2024) *God forskningssed 2024*. Hämtad 28 april, 2025 från: https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forskningssed-2024.html

Bilaga 1 Översikt av litteratursökning

Databas Datum	Sökord	Sök-avgränsningar	Antal träff ar	Lästa titlar	Lästa abstrakt	Lästa artiklar	Valda artiklar
CINAHL 20250916	("Dog Bites" OR "Canine Bites" OR "Animal Bites") AND ("Child*" OR "Pediatric*" OR "Infant*" OR "Adolescent*") AND ("Wounds" OR "Lacerations" OR "Trauma" OR "Emergency Care" OR "Tertiary Care")	Engelskspråkig, år 2015 – 2025, peer-reviewed	52	52	34	20	3
Pubmed 20250915	(("Dog Bites"[Mesh] OR "Animal Bites"[Mesh] OR "dog bite"[tiab] OR "canine bite"[tiab] OR "animal bite"[tiab]) AND ("Child"[Mesh] OR "Infant"[Mesh] OR "Adolescent"[Mesh] OR child*[tiab] OR pediatric*[tiab] OR adolescent*[tiab] OR youth[tiab]) AND ("Perception"[Mesh] OR "Attitude to Health"[Mesh] OR "Patient Experience"[Mesh] OR perspective*[tiab] OR experience*[tiab] OR perception*[tiab] OR narrative*[tiab] OR qualitative[tiab]))	Engelskspråkig, årtal 2015-2025	94	94	75	47	3

Pubmed 20250917	(("dog bites"[Title/Abstract] OR "dog bite"[Title/Abstract] OR "animal bites"[MeSH]) AND ("child"[Title/Abstract] OR "children"[Title/Abstract] OR "paediatric"[Title/Abstract] OR "pediatric"[Title/Abstract] OR "adolescent"[Title/Abstract]))	Engelskspråkig, årtal 2015-2025	349	349	197	65	4
Pubmed 20250915	("Dog Bites" OR "Canine Bites" OR "Animal Bites") AND ("Child*" OR "Pediatric*" OR "Infant*" OR "Adolescent*") AND ("Wounds" OR "Lacerations" OR "Trauma" OR "Emergency Care" OR "Tertiary Care")	Engelskspråkig, årtal 2015–2025	191	191	73	41	2
Hittade via manuell sökning*							2

* McLoughlin et al. (2020) och Ramgopal et al. (2018) hittade via Ramgopal, S., & Macy, M. L. (2021). *Pediatric patients with dog bites presenting to US children's hospitals.*

Bilaga 2 Översiktstabell av analyserade artiklar

Titel Författare Tidskrift Årtal	Syfte/ Perspektiv	Metod	Resultat	Etik
Titel: Dog bite injuries in children seen at a tertiary care hospital in Bolivia. Lesiones ocasionadas por mordeduras de perros en niños atendidos en un hospital de tercer nivel de Bolivia. **Författare:** Copana-Olmos, R., Calderón-López, M. E., Jove-Veizaga, A., Ochoa-Ledezma, E., Gómez-Rocabado, J. A., Agui-Santivañez, N., Ledezma-Hurtado, B. W., & García-Delgadillo, M. R. **Tidskrift:** Archivos argentinos de pediatria. **Årtal:** 2023 **Land:** Bolivia	Syftet var att beskriva kännetecken av hundbettsskador på barn som vårdats på ett barnsjukhus i Bolivia. Barnperspektiv	Observations- och retrospektiv studie av patienter som vårdades vid Hospital del Nino Manuel Ascencio Villarroel i staden Cochabamba, Bolivia. Perioden var 2017–2021.	Totalt inkluderades 769 patienter i studien. Hundbettsskador utgjorde 5,6% av akutmottagningsbesöken och 0,8% av sjukhusinläggningarna. Skadorna var vanligast hos yngre barn än fem år (55,1%), hos vilka följande observerades: högre skadesvårighetsgrad, anamnes på provokation av djuret, kännedom om det attackerande djuret, olyckor i hemmiljö, högre frekvens av postexposionsprofylax med antirabies- serum samt att det maxillofaciala området var den huvudsakliga skadeplatsen. Tre dödsfall orsakades av rabies och ett av hypovolemisk chock.	Inhämtades godkännande från HNMAV:s bioetiska kommitté (CITE/CI/HNMAV/CET/1/2022). Med hänsyn till studiens retrospektiva karaktär inhämtades inget informerat samtycke. De data och journaluppgifter som genererades under studien är konfidentiella och får inte användas för något annat ändamål.

Titel: Characteristics of 1616 Consecutive Dog Bite Injuries at a Single Institution. **Författare**: Golinko, M. S., Arslanian, B., & Williams, J. K. **Tidskrift:** Clinical Pediatrics **Årtal:** 2017 **Land:** USA	Studien initierades mot bakgrund av den höga förekomsten av hundbettsskador som behandlats vid det pediatriskasjukhuset, med syftet att kvantifiera problemets omfattning och identifiera potentiella interventionsmål för primärvården. För kirurger som handlägger extremitets- och ansiktstrauma är det övergripande målet att minska förekomsten av allvarliga skador genom att uppmärksamma både vårdpersonal och allmänhet på ett potentiellt förebyggbart hot mot barns säkerhet. Barnperspektiv	En fyraårig retrospektiv journalgranskning genomfördes baserad på akutmottagningsjournaler vid Children's Healthcare of Atlanta.	Resultaten visade att även om mer än hälften av samtliga skador krävde suturering eller annan åtgärd, var det endast cirka 5 % som krävde kirurgiskt ingrepp. Data indikerar vidare att yngre barn (<5 år) än tidigare rapporterat, och särskilt spädbarn, löper hög risk för de mest allvarliga skadorna. Studien bekräftar de i huvudsak negativa interaktionerna mellan pitbullhundar och barn i alla åldrar. Föräldrautbildning och tillsyn framstår som de viktigaste åtgärderna för att förebygga allvarliga hundbettsskador.	Med godkännande från den institutionella etikprövningsnämnden

Titel: Child safety programs for primary school children decrease the injury severity of dog bites. **Författare:** Kienesberger, B., Arneitz, C., Wolfschluckner, V., Flucher, C., Spitzer, P., Singer, G., Castellani, C., Till, H., & Schalamon, J. **Tidskrift**: European Journal of Pediatrics **Årtal:** 2022 **Land:** Österrike	Syftet med studien var att analysera effekten av deras riktade preventionsprogram efter en tioårsperiod. Barn-perspektiv	I den aktuella studien, med utgångspunkt i vår tidigare publikation, analyserades data från samtliga barn yngre än 15 år som sökte medicinsk vård vid vår klinik för hundrelaterade skador under perioden 2014–2018. Bettsskadorna studerades retrospektivt enligt vårt ursprungliga protokoll, inklusive skadornas svårighetsgrad och rasrelaterade data. Sedan 2010 finns ett obligatoriskt register för hundraser i Österrike, vilket har förbättrat kvaliteten och tillgängligheten av data om den lokala rasfördelningen.	Totalt inkluderades 296 barn yngre än 15 år som sökte vård för hundrelaterade skador i studien. Tre fjärdedelar av incidenterna (n = 222; 75 %) inträffade i åldersgruppen 0–10 år (Figur 1). Könsfördelningen var jämn (pojkar: n = 148; flickor: n = 148). Majoriteten av skadorna inträffade under sommarmånaderna, med en topp i juli (n = 38; 13 %), samt på söndagar (n = 56; 19 %)	Studien godkändes av den oberoende etikprövningsnämnden (institutional review board) (EK: 31–135 ex 18/19).

Titel: Burden of PaediatricDog Bite Injuries on the Emergency Department of an English Coastal Town. **Författare**: Maduemem, K., Hey, C., Anakebe, K., Boorenie, M., & Watkinson, L. **Tidskrift**: Cureus **Årtal**: 2025 **Land:** England	Studien syftade till att beskriva demografi, skademekanismer och behandlings-utfall vid hundbett hos barn och ungdomar i syfte att identifiera förebyggande strategier vid akutmottagning Barn-perspektiv	En retrospektiv journalgranskning av barn <16 år som behandlades för hundbett på Blackpool Victoria Hospital mellan september 2021 och september 2023 genomfördes. Data om demografi, skadelokalisation, omständigheter, behandling och utfall analyserades. Allvarliga skador definierades som de som krävde plastikkirurgi eller käkkirurgi	Totalt analyserades 172 fall. Medianåldern var 7 år (0,8–15,9), 54,7% pojkar. Majoriteten av betten inträffade i hemmet (76,7%) och i närvaro av vuxen (89%). Familjehundar var involverade i 43,6% av fallen. Antibiotika förskrevs till 74,4% av patienterna, främst amoxicillin-klavulansyra (74,2%). Ansiktsbett var vanligast (51,2%), följt av övre extremiteter (30,1%). Av 25 barn som överfördes till specialisttjänster var 88% ansiktsbett och 88% bett av bekanta hundar. Majoriteten av dessa svåra skador uppstod hos barn under 10 år (72%). Det fanns ett statistiskt signifikant samband mellan ansiktsbett och bekanta hundar, medans svårighets-grad inte korrelerade med hundbekantskap.	Studien bedömdes som ett retrospektiv förbättrings-projekt, vilket innebar att etiskt godkännande undantogs. Projektet registrerades hos sjukhusets avdelning för kliniska granskningar och effektivitet (ID 00195). Patient-information hanterades konfidentiellt i enlighet med institutionella riktlinjer.

Titel: A Pediatric Level III Trauma Center Experience With Dog Bite Injuries. **Författare**: Mattice, T., Schnaith, A., Ortega, H. W., Segura, B., Kaila, R., Amoni, I., Shanley, R., & Louie, J. P. **Tidskrift**: Clinical Pediatrics **Årtal**: 2024 **Land:** USA	Syftet var att beskriva hundbettsskador, skadeområden och behov av vaccination hos barn som besökte en pediatrisk akutmottagning (nivå III traumacenter) Barnperspektiv	Studien genomfördes som en retrospektiv fallserie vid ett pediatriskt sjukhus. Patienter identifierades via sjukhusets traumaregister och ICD-10-koder för hundbett under perioden 2013–2018. Inkluderade var barn 0–18 år som sökte akutmottagning (ED) för hundbett inom 24 timmar efter incidenten. Data samlades in om demografi, ankomstsätt, plats och typ av skada, behandling, antibiotika-behandling, vaccination, vårdtid samt återbesök på grund av infektion. Skador klassificerades och svårighetsgrad beräknades med Injury Severity Score (ISS).	Av 152 barn med hundbett var medianåldern 52 månader och 53 % var flickor. Majoriteten av skadorna (73 %) var ovanför nyckelbenet, främst i ansiktet. 15 % krävde kirurgisk intervention, medianvårdtiden på akutmottagningen var 2 timmar, och 3,6 % återkom med infektion. Vaccination mot rabies gavs till 24 % av patienterna.	Forskningen stöddes av National Institutes of Healths National Center for Advancing Translational Sciences bidrag UL1TR002494.

Titel: Hospitalizations for pediatric dog bite injuries in the United States. **Författare:** McLoughlin, R. J., Cournoyer, L., Hirsh, M. P., Cleary, M. A., & Aidlen, J. T. **Tidskrift:** Journal of pediatric surgery **Årtal:** 2020 **Land:** USA	Denna studie syftar till att etablera ett heltäckande nationellt perspektiv på den pediatriska population som vårdas inneliggande efter hundbett samt att analysera associerade skademönster, säsongsvariationer och typer av interventioner. Barnperspektiv	En tvärsnittsanalys genomfördes av Kids' Inpatient Database (KID) för åren 2006, 2009 och 2012. KID produceras av Agency for Healthcare Research and Quality (AHRQ) som en del av Healthcare Cost and Utilization Project (HCUP) och utgör det största offentligt tillgängliga nationella urvalet av pediatriska slutenvårdsutskrivningar som omfattar samtliga betalartyper.	Hundbettsskador är vanliga bland pediatriska patienter. Barn yngre än 11 år löper störst risk, särskilt under sommarmånaderna. Hundsäkerhetsutbildning bör därför riktas mot barn i låg- och mellanstadieåldern, i nära anslutning till sommarlovets början.	Studien granskades av den institutionella etikprövningsnämnden vid University of Massachusetts Medical School och bedömdes vara undantagen från etikprövning. I enlighet med KID:s dataanvändningsavtal rapporterades ingen information där antalet observationer var ≤10 eller där det fanns risk för identifiering av enskilda individer.

Titel: Teaching Children and Parents to Understand Dog Signaling **Författare:** Meints K, Brelsford V and De Keuster T. **Tidskrift:** Frontiers in veterinary science **Årtal:** 2018 **Land:** England	Syftet med studien var att undersöka hur barn och vuxna uppfattar och tolkar hundars kroppsspråk samt att utvärdera en intervention för att förbättra dessa färdigheter. Barnperspektiv	Barn rekryterades från skolor och förskolor i Lincolnshire, Storbritannien och genomgick fyra mättillfällen över ett år för att undersöka deras förmåga att tolka hundars stress signaler. Initialt deltog 124 barn, och 88 fullföljde samtliga tester; 37 % hade hund	Resultaten visade att deltagarna initialt ofta missuppfattade konflikttrappande signaler, men efter interventionen ökade förmågan att korrekt identifiera och förstå hundars signaler markant, särskilt i hög-risk-situationer. Förbättringarna var stabila över tid och visar att både barn och vuxna kan tränas att minska risken för hundbett genom bättre förståelse av hundars beteenden. Studien bidrar med ny kunskap om vanliga feluppfattningar och lägger grunden för framtida preventiva insatser och informations-material.	Studien godkändes av School of Psychology Research Ethics Committee vid University of Lincoln och skriftligt informerat samtycke inhämtades från föräldrar i enlighet med Helsingfors-deklarationen.

Titel: Factors Associated with Bites to a Child from a Dog Living in the Same Home: A Bi-National Comparison **Författare:** Messam LLMcV, Kass PH, Chomel BB and Hart LA **Tidskrift:** Frontiers in veterinary science **Årtal:** 2018 **Land:** Jamaica och USA	Syftet med studien var att analysera riskfaktorer för hundbett bland barn i Kingston, Jamaica och San Francisco, USA, genom att undersöka barn–hund-par över en tvåårsperiod. Barnperspektiv	Studien inkluderade vuxna proxy-respondenter (≥18 år) som bodde med ett barn (5–15 år) och minst en hund, rekryterade från veterinärkliniker i Kingston och San Francisco. Data samlades in via standardiserade frågeformulär, där alfabetiskt prioriterade barn och hundar valdes för att minska selektionsbias. Proxyrespondenter användes för att säkerställa tillförlitlig information om barn, hund och hemmiljö.	Resultaten visade att incidensen av bett var 9 per 100 barn–hund-par i Kingston och 11 per 100 i San Francisco. Yngre barn hade högre risk för bett än äldre. Hundar som förvärvats för sällskap snarare än skydd var mer benägna att bita. Yngre hundar, samt små hundraser (<9 kg) i Kingston visade högre risk för att bita barn. Miljöfaktorer i hemmet påverkade också risken: färre barn och hundar i hemmet, brist på trädgårdsutrymme, hundar som tilläts vara inne större del av dagen, samt hundar som var kedjade eller kunde lämna hemmet obevakat ökade risken för bett. Resultaten belyser både individ- och miljöfaktorer som bidrar till barn–hund-bett och kan användas för att informera förebyggande åtgärder.	Studien godkändes av University of California Davis' Human Subjects Institutional Review Board och deltagarna gav muntligt informerat samtycke.

Titel: Dog bites in a U.S. County: age, body part and breed in paediatric dog bites. **Författare:** Ramgopal, S., Brungo, L. B., Bykowski, M. R., Pitetti, R. D., & Hickey, R. W. **Tidskrift:** Acta paediatrica **Årtal:** 2018 **Land:** USA	Syftet var att jämföra egenskaper såsom kön, ålder, kroppsdel och hundras vid hundbett. Barn-perspektiv	Det genomfördes en retrospektiv kohortstudie baserad på en granskning av rapporterade hundbett till Allegheny County Health Department.	Hundbett förekommer med högre frekvens hos yngre barn, och skador på huvud och nacke är vanligare hos de yngsta. Bett från pitbull är vanligare hos ungdomar, medan Shih-Tzu-bett är vanligare hos yngre barn.	Innan datainsamlingen inhämtades godkännande från den institutionella etikprövningsnämnden vid University of Pittsburgh.
Titel: Pediatric patients with dog bites presenting to US children's hospitals. **Författare:** Ramgopal, S., & Macy, M. L. **Tidskrift:** Injury epidemiology **Årtal:** 2021 **Land:** USA	Syftet var att karakterisera pediatriska hundbettsskador som vårdats vid amerikanska barnsjukhus och att identifiera faktorer associerade med kliniskt betydande skador. Barn-perspektiv	Genomfördes en retrospektiv analys av sjukhus inom Pediatric Health Information System (PHIS). PHIS är en multicenters administrativ databas som omfattar över 40 geografiskt spridda barnsjukhus i USA.	Hundbett är en viktig skadeorsak som förekommer vid barnsjukhus. Med hjälp av en sammansatt utfallsvariabel identifierade vi yngre, vita, icke-hispaniska barn som löper högre risk för kliniskt betydande skador. Resultaten rörande ras, etnicitet och hundbettsskador kräver vidare forskning. Resultaten kan användas för att identifiera populationer för riktade förebyggande insatser med syfte att minska allvarliga hundbettsskador.	Denna studie, baserad på befintliga data, klassificerades som undantagen från etikprövning av Lurie Children's Hospital Institutional Review Board.

Titel: Dog bites to the upper extremity in children **Författare**: Speirs, J., Showery, J., Abdou, M., Pirela-Cruz, M.A. and Abdelgawad, A.A. **Tidskrift**: J Paediatric Child Health **Årtal**: 2015 **Land:** USA	Syftet med denna studie var att karaktärisera hundbett som påverkar hand och övre extremitet hos barn, jämföra dessa skador med bett på nedre extremitet och beskriva behandlingsutfall för patienter med övre extremitetsskador till följd av hundbett. Barn-perspektiv	En retrospektiv journalgranskning genomfördes av alla barn under 19 år som sökte akutmottagning vid ett Level 1 traumacenter för hundbett mellan 2005 och 2011. Data inkluderade demografi, skadans lokalisation, hundens ägarstatus, tid från skada till ED-presentation samt behandling. Skillnader i behov av sjukhusvård/ operation mellan övre och nedre extremitetsbett analyserades med Fisher's exact test, och tid till presentation relaterades till risken för sjukhusvård/operation med chi-två-test.	Av 116 barn med hundbett var 26 (22,4%) lokaliserade till övre extremitet, 41 (35,3%) till nedre extremitet och 54 (46,6%) till ansikte/bål. Bland övre extremitetsbett behövde 23,1% sjukhusvård och/eller kirurgi, medan inga patienter med nedre extremitetsbett behövde detta. Fördröjd ED-presentation ökade risken för sjukhusvård/ operation: relativ risk 3,5 vid 1 dag och 7,0 vid 2 dagar efter skada. Fyra barn krävde kirurgiska ingrepp och odlingar visade Pasteurella spp. och blandad bakterietillväxt.	Studien genomfördes efter godkännande av Institutional Review Board.

Titel: Dog bite injuries in children: Clinical implications for head involvement. **Författare:** Sribnick, E. A., Sarda, S., Sawvel, M. S., Reisner, A., & Chern, J. J. **Tidskrift:** Trauma **Årtal:** 2016 **Land:** USA	Syftet med denna retrospektiva studie var att jämföra barn med och utan huvudskador efter hundbett och att utvärdera effekten av antibiotika-profylax på sårinfektion Barn-perspektiv	Data samlades från 236 patienter under 18 år som behandlades på Children's Healthcare of Atlanta mellan 2000 och 2009.	Under perioden 2000–2009 behandlades 236 barn för hundbett, varav 74 % hade huvudskador. Patienter med huvudskador var yngre och infektioner förekom hos 6,8 %, med lägre risk vid amoxicillin/ klavulansyraprofylax (5 % vs 33 %, Majoriteten (98 %) skrevs ut till hemmet, men några behövde rehabilitering och två spädbarn avled. Kirurgisk behandling utfördes hos 55 % av patienterna, där patienter med huvudskador genomgick fler operationer och IVA-vistelse förekom främst i denna grupp.	Forskningen har godkänts av den interna etikprövningsnämnden.

Titel: Paediatric dog bite injuries: A 10-year retrospective cohort analysis from Sydney Children's Hospital. **Författare**: Sulaiman, A., Liang, D., Gianoutsos, M., & Moradi, P. **Tidskrift**: ANZ Journal of Surgery. Advance online publication **Årtal**: 2022 **Land:** Australien	Huvudsyftet var att redovisa demografin hos barn som söker vård vid SCH för hundbett Barn-perspektiv	En retrospektiv kohortstudie genomfördes på Sydney Children's Hospital och inkluderade alla patienter i åldern 0–16 år som behandlades för hundbett mellan april 2010 och december 2020. Patientdata identifierades via ICD-10-AM-koden W54.0 och omfattade både fall som behandlades i akutmottagningen och inlagda patienter. Journalgranskning utfördes för att samla in demografiska uppgifter, skadeområde, vårdförlopp, antal operationer, hundras och ägarskap. Statistiska analyser genomfördes med SAS® 9.4	Totalt inkluderades 628 patienter med hundbett under studie-perioden, varav 273 (43,5 %) behandlades endast på akutmottagningen och 355 (56,5 %) lades in på sjukhus. Medelåldern var 5,7 år, och könsfördelningen var jämn (51 % pojkar, 49 % flickor). De flesta skador förekom hos barn 0–4 år och drabbade huvudet eller ansiktet (64,4 %). Låg extremitetsskada var vanligare bland de som enbart besökte ED. Totalt utfördes 350 operationer, och medelvårdtiden var 1,07 dagar. Hundras dokumenterades för en tredjedel av patienterna, med pitbull, labrador och rottweiler som vanligast. Familjehundar stod för nästan hälften av betten	Etiskt godkännande för studien erhölls från Sydney Children's Hospitals Network Human Research Ethics Kommittee (HREC 2020/ETH03217)

Titel: Nationwide Analysis of Dog Bite Injuries: Different Age Groups, Different Injury Patterns **Författare:** Tam, B., Kazuhide Matsushima, Hiroto Chiba, Timothy Park, Slocum, C., Lam, L., Kenji Inaba, Demetriades, D., Matsushima, K., Chiba, H., Park, T., & Inaba, K. **Tidskrift:** American Surgeon **Årtal:** 2021 **Land:** USA	Syftet med studien är att beskriva skademönster vid hundbett och relaterade kirurgiska ingrepp med fokus på skillnader mellan pediatriska och vuxna åldersgrupper. Barn-perspektiv och vuxna.	En retrospektiv studie (2015–2017) baserad på National Trauma Data Bank, där 10 569 patienter inkluderades.	Studien visar på skillnader i skademönster vid hundbett mellan vuxna och barn. Dessa resultat kan ligga till grund för förebyggande åtgärder samt förbereda vårdpersonal för behandling av hundbettsoffer.	Studien godkändes av Institutional Review Board Vid University of Southern California (#HS-20-00282).

Bilaga 3 Granskningsfrågor för kvantitativa studier

Granskningsfrågor rekommenderade av Friberg (2022b) för kvalitativa studier

Finns det ett tydligt problem formulerat? Hur är detta i så fall formulerat och avgränsat?

Finns teoretiska utgångspunkter beskrivna? Hur är dessa i så fall formulerade?

Vad är syftet? Är det klart formulerat?

Hur är metoden beskriven?

Hur har urvalet gjorts?

Hur har data analyserats? Vilka statiska metoder användes? Var dessa adekvata?

Hänger metod och teoretiska utgångspunkter ihop? I så fall hur?

Vad visar resultatet?

Vilka argument förs fram?

Förs det några etiska resonemang?

Finns det en metoddiskussion? Hur diskuteras metoden i så fall, till exempel vad gäller generaliserbarhet?

Bilaga 4 Bilder på hundraser som benämns

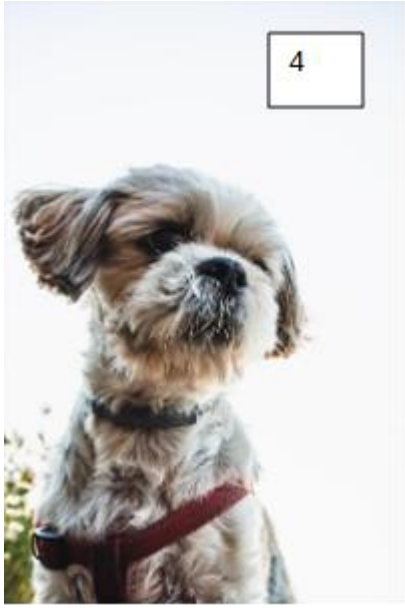

1: Labrador/ Image by Nikki Luijpers from Pixabay.
2: American Staffordshire Terrier/ Bild av okänd.
3: Chow Chow/ Image by Anilsharma from Pixabay.
4: Shih Tzu/ Image by Edyta Stawiarska from Pixabay.
5: American Pit Bull Terrier/ Image by Ilona Krijgsman from Pixabay.
6: Schäfer/ Image by Ilona Krijgsman from Pixabay.
7: Rottweiler/Image by НинаИгнатенко from Pixabay.
8: Staffordshire Bullterrier/ Bild av Emma S